

(ISSN: 2602-4047)

Akdağcık, İ., Yoka, K., Turan, M. B. & Yoka, O. (2022). Examination of the predictive power of the aggressiveness and anger levels of faculty of sports sciences students on the level of sportsmanship behavior, *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 7(18), 1395-1437.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoec.594>

Article Type (Makale Türü): Research Article

EXAMINATION OF THE PREDICTIVE POWER OF THE AGGRESSIVENESS AND ANGER LEVELS OF FACULTY OF SPORTS SCIENCES STUDENTS ON THE LEVEL OF SPORTSMANSHIP BEHAVIOR

İbrahim Ümran AKDAĞCIK

Niğde Ömer Halis Demir University, Niğde, Turkey, akdagcik@gmail.com

ORCID ID:0000-0002-2052-1394

Keziban YOKA

Niğde Ömer Halis Demir University, Niğde, Turkey, yokakeziban@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-0585-0923

Mehmet Behzat TURAN

Erciyes University, Kayseri, Turkey behzatturan@erciyes.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-5332-803X

Osman YOKA

Erciyes University, Kayseri, Turkey osmanyoka@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-7312-0706

Received: 27.05.2022

Accepted: 12.08.2022

Published: 03.09.2022

ABSTRACT

The present study aims to examine the predictive power of the aggressiveness and anger levels of Faculty of Sports Sciences students on the level of sportsmanship behavior. A total of 442 athletes studying at the Faculty of Sports Sciences participated in the study on a voluntary basis. The survey method was used as the data collection tool in the study. The Competitive Aggressiveness and Anger Scale developed by Maxwell & Moores (2007) and adapted into Turkish by Gürbüz et al. (2019) was applied to the participants as well as the Sportsmanship Behavior Scale developed by Gümüş et al. (2020) and the personal information form prepared by the researcher. The data obtained were analyzed using the SPSS package program. In addition to descriptive statistics, the Independent Samples t-test was applied in the comparison of the data between two variables while the one-way analysis of variance was performed in the comparison of three or more variables. The LSD test was applied for the detection of the difference in the comparisons made between three or more groups. Additionally, the Pearson Product-Moment Correlation test and the regression analysis were performed. As a result, it was observed that aggressiveness and anger predicted sportsmanship behavior and explained 12.7% of the total variance. In addition to this, a correlation was found between the sportsmanship behavior and aggressiveness and anger levels of sports sciences students training in different branches. In line with this finding, it can be stated that the aggressiveness and anger levels of athletes will decrease as their level of sportsmanship behavior increases. It was also determined that variables such as gender, place of residence and status of smoking were significant factors of the level of aggressiveness and anger. The sense of sportsmanship in sports is a phenomenon that affects the general from the particular. Sportsmanlike or unsportsmanlike behaviors exhibited during competitions are important enough to influence the behaviors of individuals in the society. Therefore, within the family, the smallest unit of the society, it is necessary to raise children with sports ethics starting from the core.

Keywords: Anger, aggressiveness, sportsmanship.

INTRODUCTION

Sport, by its nature, is one of the struggles for the physical, mental, willpower, emotion, self-control system, a special moral concern and the struggle to raise the quality of life to the highest level (Yamaner, 2001; Erdemli, 2006) and is one of the pursuits of individuals at every stage of their lives (Turan et al., 2020). It is also a very significant tool of mass education (Güven,2006). Through this aspect of sports, while individuals meet their social needs, they also reach the physical capacity required by their age (Bahçe & Turan, 2022). Sports eliminate and clear emotions that threaten the society, such as aggression and acts of violence (Fişek, 2003; Balcıoğlu, 2003). In other words, sports are a cultural phenomenon based on morals and various other types of rules (Whithead, 1998). Sport, which appears as a game in childhood, is an important phenomenon in terms of both physical and moral development of children at an early age. In the game, the child learns the necessary behavior by himself, adopts many concepts such as human relations, solidarity and cooperation, and has a solid moral foundation (Gözler et al., 2020). Thanks to games and sports, healthy socialization of individuals, their regular physical development as well as their physical and mental development take place (Bahce and Turan, 2022). In addition to bringing millions of people together around common feelings, sports are also a global power followed by many individuals around the world. Individuals and institutions aiming to capitalize on this power of sports have brought a commercial aspect to sports. However, this situation has pushed the moral and social values in sports into the background and emphasized the ambition to win (Şahan, 2007). Sports have evolved from a concept based on ambition, competitiveness, awards, pleasure, happiness and sense of achievement to an arena where aggressive and violent behaviors are exhibited (Harwood et al., 2017; Mutz & Baur, 2009; Spaaija & Schailléc, 2019). Today, aggression and anger are among the terms that are widely studied and regarded to be as important as motive/motivation in the field of psychology (Omli & LaVoi, 2009; Robazzo & Bortoli, 2007). Aggression has been an impulse present in all living things since the inception of humanity. As a phenomenon that is present in all aspects of life, aggression is an important social and personal issue that is increasingly dominant in domestic life, on the street, in schools and in sports competitions. Individuals who are regarded as aggressive exhibit the tendency to harm others not only physically but also psychologically. The concept of aggression, on the other hand, is defined as the behavior displayed with the aim of inflicting harm or injury on other individuals or objects (Boxer & Tisak 2005; Martin et al., 2000; Ayub et al., 2020; Brugman et al., 2014). In other words, aggression is a personality disorder exhibited by individuals in physical or psychological terms (Erdoğdu,2010). Anger is an emotional state that is utilized by individuals to protect themselves and fulfill their desires and emerges when the individual is faced with a negative behavior towards which they feel threatened (Ramirez & Andreu, 2006). The concept of anger can also be defined as a response to concepts such as agitation, intense aggressive behavior and uneasiness in human psychology (Baygöl 1997). Similar studies in the related literature report that there is a positive relationship between anger and aggression (Hubbard et al., 2002; Orobio de Castro et al., 2005), thoughts of anger have a negative impact on aggression (White & Turner, 2014), constant and extrinsic display of anger impact reactive aggression (Akgün & Aydın, 2014), and athletes practicing individual sports possess high levels of aggression (Kafalı et al.,2017). In Turkey and the rest of the world, sports frequently come to the fore with unsportsmanlike

aggressive and violent conduct (Şahan, 2007). Sportsmanship is a very important concept for the world of sports. That is because sportsmanship is defined as a phenomenon related to social and athletic morality, adherence to rules, integrity, patience, self-regulation, fairness, kindness, generosity and respect towards the honor and dignity of individuals (Gencheva et al., 2017; Cremades, 2014; Pehlivan, 2004; Keating, 2007). Sportsmanship refers to compliance with written and unwritten rules and the abandonment of unfair advantage (Bartoll, 2019). It is a moral behavior that can be observed easily. An athlete reaching out to their opponent during a competition and asking them how they are, athletes correcting wrong decisions, throwing the ball out of the pitch when an athlete gets injured, and athletes strictly adhering to rules can be given as examples of sportsmanlike conduct (Elik, 2017; Ponseti et al., 2017). Sportsmanship is not only an indispensable concept of sports, but also one that has a place in social life (Renson, 2009). The first sportsmanship award in Turkey was given in 1982 to deaf and mute sailing athlete Varol Hepağuşlar who warned a Greek athlete deviating from their course (Topan, 2011). Additionally, when the related literature is examined, studies on sportsmanship were found (Singh et al., 2013; Ulukan, 2021; Miller et al., 2004; Sülün, 2021; Koçak & Balçıkanlı, 2021). Unsportsmanlike conduct during or before sports organizations was also observed. Serena Williams, who advanced to the quarter finals of the Wimbledon tennis tournament in 2019, was fined 10000 dollars for damaging the court with her racket. The All England club stated that the athlete was fined due to having exhibited unsportsmanlike conduct during training. Similarly, Italian tennis player Fabio Fognini was fined 3000 dollars for unsportsmanlike behavior. It was declared by the club that he yelled "I wish a bomb would explode on Wimbledon" after a defeat (BBC, 2019). Aggression and intense, frequent and unmanageable anger cause negative outcomes for both the individual and the society they live in. That is because uncontrolled anger encourages aggression and violent behavior (Carver & HarmonJones, 2009). In line with this information, the present study aims to examine the impact of the sportsmanship behavior of Faculty of Sports Sciences students, who will participate in the sports infrastructure of Turkey and also serve as teachers, trainers and administrators, on aggressiveness and anger.

METHOD

Study Model

The present study, which examines the impact of the sportsmanship behavior of Faculty of Sports Sciences students on aggressiveness and anger, was designed based on the quantitative study model. Additionally, a method directed at descriptive and correlational survey aiming to reveal the current situation was utilized (Büyüköztürk et al. 2014; Karasar2016).

Study Ethics

Due to the necessity of using the human phenomenon and protecting individual rights in the present study, scientific ethics, principles and rules were adhered to throughout the course of the study and approval number

16 dated 25.01.2022 was obtained from the Ethics Committee of Erciyes University Faculty of Social Sciences and Humanities.

Study Group

The study group consists of students residing in Kayseri and studying at a state university during the 2021-2022 academic year. The convenience sampling method was used (Yıldırım & Şişek,2018).

Data Collection: The survey method was used as the data collection tool. The surveys were applied to the participants through the researchers.

Personal Information Form: With the aim of collecting the demographic information of the athletes, a form consisting of variables such as age, marital status, education, gender, occupation, sports branch and level of income was prepared by the researcher.

The Competitive Aggressiveness and Anger Scale (CAAS)= The scale developed by Maxwell & Moores (2007) and adapted into Turkish by Gürbüz et al. (2019) consists of two sub-dimensions (anger and aggressiveness) and 12 items. The Cronbach's Alpha value of the anger and aggressiveness sub-dimensions of the scale was calculated as 0.79.

The Sportsmanship Behavior Scale

The scale was developed by Gümüş et al., (2020). The 5-point Likert scale includes 27 items. It also includes a total of 5 sub-dimensions consisting of rules, intentional behavior, opponent, approach to the game and sportsmanship behavior. The total Cronbach's Alpha value of the scale was calculated as 0.944. The scale is scored between 27 and 135. High points indicate high levels of sportsmanship behavior.

Data Analysis

After the data were collected, they were analyzed using the SPSS program. As a result of the analyses, descriptive statistics were presented in the form of f and % distribution. In addition to descriptive statistics, the distribution normality structure was examined with skewness and kurtosis tests. As a result of the comparison with normal distribution structures, it was decided to perform a parametric test. In line with these results, the t-test and the one-way analysis of variance were performed as well as the LSD test for the detection of the difference in the comparisons made between three or more groups. Additionally, the Pearson Product-Moment Correlation test and regression analysis were performed.

FINDINGS

Table 1. Descriptive Statistics-Frequency and Percentage Values

Variable	Category	F	%
Gender	Female	189	44,8
	Male	233	55,2
Age	19-22	293	69,4
	23-26	75	17,8
	27 and above	54	12,8
Sports branch	Football	158	37,4
	Basketball	78	18,5
	Tennis	92	21,8
	Boxing	47	11,1
	Wrestling	47	11,1
Residential area	Province	56	13,3
	District	37	8,8
	Metropolitan	329	78,0
Smoking status	Yes	159	37,7
	No	263	62,3
Income Level	2000TL and under	239	56,6
	2001-3000TL	81	19,2
	3001-4000TL	50	11,8
	4001TL and above	52	12,3
Education level	Undergraduate	375	88,9
	Postgraduate	47	11,1
Total		422	100

When we look at the socio-demographic characteristics of the athletes participating in the research, 44.8% of them are female and 55.2% are male, a total of 422 participants. 88.9% of the participants have a university level and 11.1% have a postgraduate education level. 293 people in the age range of 19-22, 75 people in the age range of 23-26, 54 people in the age range of 27 and above participated in the research. While 159 of the athletes smoke, 263 do not smoke. 78% of the participants live in metropolitan cities, 13.3% live in provinces and 8.8% live in districts. 158 of the athletes play football, 78 basketball, 92 tennis, 47 boxing, 47 wrestling. While 56.6% of the participants have an income of 2000 TL and below, 19.2% have an income of 2001-3000 TL, 11.8% have an income of 3001-4000 TL, 12.3% have an income of 4001 and above.

Table 2. Comparison of Sportsmanship Behavior Scale and Aggression and Anger Scale Scores According to Athletes' Gender

	Scale Sub-Dimension	Gender	N	\bar{x}	Sd	Df	T	P
Sportsmanship Behavior Scale	Rules	Female	189	25,61	3,94	420	3,401	0,03*
		Male	233	24,14	4,76			
	Intentional Behaviors	Female	189	20,35	4,31	420	3,520	0,51
		Male	233	18,83	4,52			
	Rival	Female	189	12,78	2,35	420	1,933	0,12
		Male	233	12,32	2,54			
	Game Overview	Female	189	16,98	2,86	420	4,664	0,03*
		Male	233	15,55	3,34			
	Sportsman Behavior	Female	189	38,64	5,85	420	4,522	0,02*
		Male	233	35,71	7,16			
	Sportsmanship Total	Female	189	114,36	15,33	420	4,751	0,04*
		Male	233	106,54	17,93			

Aggression and Anger Scale	Anger	Female	189	15,21	5,98	420	3,540	0,09
		Male	233	17,23	5,72			
	Aggression	Female	189	10,55	6,17	420	3,782	0,99
		Male	233	12,77	5,84			
	Aggression and Anger T	Female	189	25,75	10,96	420	4,049	0,70
		Male	233	30,00	10,48			

*p<0.05, **p<0.001

When Table 2 is examined, it was determined that there was a difference between the sub-dimensions of the sportsmanship behavior scale, rules, view of the game, sportsmanship behavior and sportsmanship behavior scale total score according to the gender of the athletes (p<0.05), but this difference was in favor of the female athletes. There was no significant difference between aggression and anger scale scores (p>0.05).

Table 3. Comparison of Sportsmanship Behavior Scale and Aggression and Anger Scale Scores of Athletes by Age Groups

	Scale Sub-Dimension	Age	N	\bar{x}	Sd	F	P
Sportsmanship Behavior Scale	Rules	19-22	293	24,83	4,36	,036	,965
		23-26	75	24,79	4,61		
		27 and above	54	24,65	4,93		
	Intentional Behaviors	19-22	293	19,46	4,50	,345	,708
		23-26	75	19,39	4,58		
		27 and above	54	19,98	4,31		
	Rival	19-22	293	12,44	2,46	,769	,464
		23-26	75	12,59	2,62		
		27 and above	54	12,89	2,26		
	Game Overview	19-22	293	16,33	3,16	,978	,377
		23-26	75	15,81	3,34		
		27 and above	54	15,93	3,33		
	Sportsman Behavior	19-22	293	36,89	6,56	,576	,562
		23-26	75	37,77	6,37		
		27 and above	54	36,70	8,25		
Sportsmanship Total	19-22	293	109,94	16,81	,017	,983	
	23-26	75	110,34	18,15			
	27 and above	54	110,14	18,58			
Aggression and Anger Scale	Anger	19-22	293	16,65	6,05	1,46	,232
		23-26	75	15,59	5,13		
		27 and above	54	15,57	6,18		
	Aggression	19-22	293	11,69	5,93	1,63	,197
		23-26	75	11,17	5,84		
		27 and above	54	13,07	7,07		
	Aggression and Anger T	19-22	293	28,34	10,89	,706	,494
		23-26	75	26,76	9,53		
		27 and above	54	28,64	12,65		

*p<0.05, **p<0.001

When we examine Table 3, there was no difference between the total scores and sub-dimensions of the sportsmanship behavior scale and the aggression and anger scale according to the age groups of the athletes (p>0.05).

Table 4. Comparison of Sportsmanship Behavior Scale and Aggression and Anger Scale Scores of Athletes by Sports Branch

	Scale Sub-Dimension	Sportsbranch	N	\bar{x}	Sd	F	P	Lsd
Sportsmanship Behavior Scale	Rules	Football ^a	158	24,52	4,22	,661	0,62	
		Basketball ^b	78	24,63	4,51			
		Tennis ^c	92	24,76	4,88			
		Boxing ^d	47	25,47	3,99			
		Wrestling ^e	47	25,40	4,89			
	Intentional Behaviors	Football ^a	158	19,45	4,10	,399	0,80	
		Basketball ^b	78	19,36	4,84			
		Tennis ^c	92	19,90	4,38			
		Boxing ^d	47	18,98	4,87			
		Wrestling ^e	47	19,74	5,01			
	Rival	Football ^a	158	12,75	2,33	1,17	0,32	
		Basketball ^b	78	12,45	2,59			
		Tennis ^c	92	12,46	2,40			
		Boxing ^d	47	11,89	2,35			
		Wrestling ^e	47	12,68	2,86			
	Game Overview	Football ^a	158	15,89	3,19	1,18	0,31	
		Basketball ^b	78	16,26	3,30			
		Tennis ^c	92	16,05	3,43			
		Boxing ^d	47	16,57	3,11			
		Wrestling ^e	47	16,94	2,76			
Sportsman Behavior	Football ^a	158	36,76	6,58	,376	0,82		
	Basketball ^b	78	37,86	5,99				
	Tennis ^c	92	36,97	7,38				
	Boxing ^d	47	36,81	5,92				
	Wrestling ^e	47	36,85	8,12				
Sportsmanship Total	Football ^a	158	109,367	16,99	,179	0,94		
	Basketball ^b	78	110,55	16,50				
	Tennis ^c	92	110,141	17,98				
	Boxing ^d	47	109,723	15,09				
	Wrestling ^e	47	111,61	20,21				
Aggression and Anger scale	Anger	Football ^a	158	16,89	5,98	2,89	0,02*	a>b b>c c<d
		Basketball ^b	78	16,32	6,25			
		Tennis ^c	92	14,67	5,64			
		Boxing ^d	47	17,77	5,30			
		Wrestling ^e	47	16,23	5,80			
	Aggression	Football ^a	158	12,18	6,43	3,52	0,00**	a>c b>c d>c
		Basketball ^b	78	12,00	6,60			
		Tennis ^c	92	9,99	5,36			
		Boxing ^d	47	12,36	5,16			
		Wrestling ^e	47	10,91	5,46			
	Aggression and Anger Total	Football ^a	158	29,67	11,42	3,70	0,00**	a>c b>c c<d
		Basketball ^b	78	28,32	11,76			
		Tennis ^c	92	24,66	9,81			
		Boxing ^d	47	30,12	9,00			
		Wrestling ^e	47	27,14	10,04			

*p<0.05, **p<0.001

When Table 4 is examined, no significant difference was found between the sportsmanship behavior scale and the sub-dimensions of the scale according to the sports branch of the athletes (p>0.05). A statistical difference was determined in the total score of the aggression and anger scale and the anger and aggression sub-dimensions of the athletes according to the sports branch (p<0.05).

Table 5. Comparison of Sportsmanship Behavior Scale and Aggression and Anger Scale Scores by Educational Level of Athletes

	Scale Sub-Dimension	Education level	N	\bar{x}	Sd	Df	T	P
Sportsmanship Behavior Scale	Rules	Undergraduate	375	24,72	4,40	420	,988	,378
		Postgraduate	47	25,40	4,99			
	Intentional Behaviors	Undergraduate	375	19,47	4,47	420	,549	,457
		Postgraduate	47	19,85	4,62			
	Rival	Undergraduate	375	12,45	2,47	420	1,904	,545
		Postgraduate	47	13,17	2,34			
	Game Overview	Undergraduate	375	16,18	3,19	420	,058	,887
		Postgraduate	47	16,21	3,44			
	Sportsman Behavior	Undergraduate	375	36,85	6,76	420	1,486	,726
		Postgraduate	47	38,40	6,64			
	Sportsmanship total	Undergraduate	375	109,66	17,16	420	1265	,998
		Postgraduate	47	113,04	17,78			
Aggression and anger scale	Anger	Undergraduate	375	16,54	5,92	420	2,132	,849
		Postgraduate	47	14,60	5,68			
	Aggression	Undergraduate	375	12,05	6,22	420	2,675	,002*
		Postgraduate	47	9,55	4,27			
	Aggression and anger total	Undergraduate	375	28,59	11,03	420	2,655	,108
		Postgraduate	47	24,14	8,86			

*p<0.05, **p<0.001

When we look at Table 5, there was no difference between the sportsmanship behavior scale and the sub-dimension scores of the scale (rules, intentional behaviors, opponent, view of the game, sportsmanship behavior) according to the education level of the athletes (p>0.05). While no difference was observed in the aggression and anger scale total score and anger sub-dimension, a significant difference was observed in the aggression sub-dimension.

Table 6. Comparison of Sportsmanship Behavior Scale and Aggression and Anger Scale Scores According to Athletes' Smoking Status

	Scale Sub-Dimension	Smoking status	N	\bar{x}	Sd	Df	T	P
Sportsmanship Behavior Scale	Rules	Yes	159	24,48	4,49	420	-1,11	0,84
		No	263	24,98	4,45			
	Intentional behaviors	Yes	159	18,97	4,40	420	-1,94	0,78
		No	263	19,84	4,51			
	Rival	Yes	159	12,10	2,62	420	-2,77	0,01*
		No	263	12,78	2,33			
	Game Overview	Yes	159	15,89	3,26	420	-1,49	0,40
		No	263	16,37	3,18			
	Sportsman Behavior	Yes	159	35,94	7,50	420	-2,56	0,00*
		No	263	37,68	6,19			
	Sportsmanship total	Yes	159	107,38	18,00	420	-2,48	0,20
		No	263	111,65	16,60			
Aggression and anger scale	Anger	Yes	159	18,01	5,77	420	4,64	0,71
		No	263	15,31	5,78			
	Aggression	Yes	159	13,02	6,51	420	3,30	0,00*
		No	263	11,02	5,69			
	Aggression and anger total	Yes	159	31,02	11,10	420	4,37	0,22
		No	263	26,33	10,40			

*p<0.05, **p<0.001

When we examine Table 6, there was no difference between the scores of the competitor and sportsman behavior sub-dimensions of the sportsmanship behavior scale according to the smoking status of the participants, while there was no difference between the total and other sub-dimension (rules, intentional behaviors, view of the game) scores of the sportsman behavior scale ($p>0.05$). While there was no difference between the total score of aggression and anger scale and anger sub-dimension scores according to the smoking status of the athletes ($p>0.05$), there was a difference between the aggression sub-dimension scores ($p<0.05$).

Table 7. Comparison of Sportsmanship Behavior Scale and Aggression and Anger Scale Scores by Income Level of Athletes

	Scale Sub-Dimension	Income Level	N	\bar{x}	Sd	Df	F	P
Sportsmanship Behavior Scale	Rules	2000TL and under ^a	239	24,70	4,46	421	,405	,749
		2001-3000TL ^b	81	25,28	4,52			
		3001-4000TL ^c	50	24,58	4,41			
		4001TL and above ^d	52	24,69	4,56			
	Intentional Behaviors	2000TL and under ^a	239	19,53	4,50	421	0,05	,983
		2001-3000TL ^b	81	19,60	4,46			
		3001-4000TL ^c	50	19,52	4,31			
		4001TL and above ^d	52	19,29	4,72			
	Rival	2000TL and under ^a	239	12,49	2,45	421	0,45	,987
		2001-3000TL ^b	81	12,58	2,68			
		3001-4000TL ^c	50	12,54	2,31			
		4001TL and above ^d	52	12,60	2,37			
Game Overview	2000TL and under ^a	239	16,16	3,22	421	0,83	,475	
	2001-3000TL ^b	81	16,49	3,13				
	3001-4000TL ^c	50	16,40	3,18				
	4001TL and above ^d	52	15,63	3,33				
Sportsman Behavior	2000TL and under ^a	239	36,89	6,85	421	0,41	,744	
	2001-3000TL ^b	81	37,73	6,90				
	3001-4000TL ^c	50	37,04	6,32				
	4001TL and above ^d	52	36,54	6,63				
Sportsmanshiptotal	2000TL and under ^a	239	109,76	16,81	421	0,36	,779	
	2001-3000TL ^b	81	111,69	17,82				
	3001-4000TL ^c	50	110,08	16,99				
	4001TL and above ^d	52	108,75	18,81				
Aggression and Anger Scale	Anger	2000TL and under ^a	239	16,40	5,80	421	0,70	,548
		2001-3000TL ^b	81	16,80	6,15			
		3001-4000TL ^c	50	15,28	5,89			
		4001TL and above ^d	52	16,25	6,17			
	Aggression	2000TL and under ^a	239	11,65	5,85	421	1,07	,359
		2001-3000TL ^b	81	11,85	6,17			
		3001-4000TL ^c	50	10,94	5,75			
		4001TL and above ^d	52	13,02	7,18			
	Aggression and anger total	2000TL and under ^a	239	28,05	10,44	421	,766	,514
		2001-3000TL ^b	81	28,65	11,17			
		3001-4000TL ^c	50	26,22	10,70			
		4001TL and above ^d	52	29,26	12,64			

* $p<0.05$, ** $p<0.001$

When Table 7 is examined, no difference was found between the sportsmanship behavior scale and aggression and anger sub-dimension scores according to the income level of the athletes ($p>0.05$).

Table 8. Comparison of Sportsmanship Behavior Scale and Aggression and Anger Scale Scores of the Athletes by Residential area

	Scale Sub-Dimension	Residential area	N	X	Sd	Df	F	P	Lsd
Sportsmanship Behavior Scale	Rules	Province ^a	56	25,70	4,81	421	1,362	,257	
		District ^b	37	24,43	5,42				
		Metropolitan ^c	329	24,68	4,29				
	Intentional Behaviors	Province ^a	56	20,68	4,17		2,260	,106	
		District ^b	37	19,08	5,84				
		Metropolitan ^c	329	19,36	4,34				
	Rival	Province ^a	56	13,41	2,15		4,214	,015*	a>b a>c
		District ^b	37	12,38	2,58				
		Metropolitan ^c	329	12,39	2,47				
	Game Overview	Province ^a	56	16,29	3,45		,194	,824	
		District ^b	37	16,46	3,50				
		Metropolitan ^c	329	16,14	3,15				
Sportsman behavior	Province ^a	56	37,96	7,31		,627	,535		
	District ^b	37	36,78	7,31					
	Metropolitan ^c	329	36,89	6,61					
Sportsmanship total	Province ^a	56	114,03	17,16		1,740	,177		
	District ^b	37	109,135	21,83					
	Metropolitan ^c	329	109,468	16,64					
Aggression and anger scale	Anger	Province ^a	56	15,07	4,96		1,841	,160	
		District ^b	37	15,70	6,19				
		Metropolitan ^c	329	16,61	6,02				
	Aggression	Province ^a	56	10,07	4,09		2,775	,064	
		District ^b	37	11,41	6,37				
		Metropolitan ^c	329	12,11	6,29				
	Aggression and anger total	Province ^a	56	25,1429	7,21		2,760	,064	
		District ^b	37	27,1081	11,96				
		Metropolitan ^c	329	28,7143	11,22				

* $p<0.05$, ** $p<0.001$

When Table 8 is evaluated, there is no difference between the sportsmanship behavior scale and the sub-dimension scores of the scale (rules, intentional behaviors, view of the game, sportsmanship behavior) according to the place where the participants live ($p>0.05$), while there is a difference in the opponent sub-dimension scores ($p<0.05$). There was no difference between the aggression and anger scale and sub-dimension scores (anger, aggression) according to the place where the athletes lived ($p>0.05$).

Table 9. Correlation Analysis between Athletes' Sportsmanship Behavior Scale and Aggression and Anger Scale

N=422		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Rules ¹	R	1								
	P									
Intentional Behaviors ²	R	,596**	1							
	P	,000	,000							
Rival ³	R	,545**	,515**	1						
	P	,000	,000							
Game Overview ⁴	R	,500**	,487**	,430**	1					
	P	,000	,000	,000						
Sportsman Behaviors ⁵	R	,561**	,516**	,569**	,648**	1				
	P	,000	,000	,000	,000	,000				
Sportsmanship total ⁶	R	,806**	,782**	,722**	,759**	,874**	1			
	P	,000	,000	,000	,000	,000	,000			
Anger ⁷	R	-,247**	-,314**	-,248**	-,151**	-,246**	-,306**	1		
	P	,000	,000	,000	,002	,000	,000	,000		
Aggression ⁸	R	-,262**	-,298**	-,311**	-,214**	-,281**	-,340**	,648**	1	
	P	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	
Aggression and anger total ⁹	R	-,280**	-,337**	-,309**	-,202**	-,291**	-,356**	,905**	,910**	1
	P	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

*p<0.05, **p<0.001

The relationship between sportsmanship behavior and aggression and anger levels of the athletes participating in the research is given in Table 9. According to the results of the correlation analysis, there is a positive and significant relationship between the sportsmanship behavior scores of the athletes and the scores of the rules, intentional behaviors, opponent, view of the game, and sportsmanship behavior dimensions; It was determined that there was a moderate, negative and significant relationship between the sportsmanship behavior scores of the athletes, their anger and aggression scores, and the scores of the anger and aggression dimensions of anger and aggression (p<0.05).

Table 10. The Predicting Power of Athletes' Sportsmanship Behavior Levels on Aggression and Anger Levels

Aggression and Anger	Standardized coefficients			Standardized coefficients		
	B	Std.error	t	B	t	P
Sportsmanship Behavior Total	52,865	3,209	16,474			0,00
	-,225	,029	-7,811	-,356		0,00
	R=,356 ^a	R ² =,127	F=61,015			p=,000 ^b

a. Anger and Aggression Total

b. Sportsmanship Behavior Total

When Table 10 is examined, the model created between Sportsmanship Behavior and Anger and Aggression presents a significant relationship (R=.356 R²=.127; p<0.05). When the t-test results regarding the significance of the regression coefficient are examined; Sportsmanship behavior (t=16.474 p=0.05), anger and aggression predicted sportsmanship behavior and explained 12.7% of the total variance.

CONCLUSION and DISCUSSION

When sports competitions are examined, it is observed that many unsportsmanlike behaviors are exhibited in various branches of sports. Unsportsmanlike conduct by fans, sports administrators, trainers, commentators and athletes tarnishes the spirit of sports. Sports involve concepts such as ethics, morality, tolerance, peace, equality, pleasure, happiness, respect and fairness. In line with this information, in the present study, it will be discussed through the literature whether the sportsmanship behavior of athletes impacts their level of anger and aggressiveness. When the athletes' scores from the Sportsmanship Behavior Scale and the Competitive Aggressiveness and Anger Scale are examined based on the variable of gender, a statistically significant difference is observed in the rules, approach to the game and sportsmanship behavior sub-dimensions of the Sportsmanship Behavior Scale as well as the overall score based on gender ($p < 0.05$). It was found that this difference was in favor of the female athletes. It can be said that this finding is closely related to gender roles. That is because gender roles are defined as the roles, behaviors, attitudes and features expected to be adopted and exhibited in the society by males and females based on their socially-defined gender characteristics (Bem, 1984). In addition to this, this is also thought to be due to the idea that female athletes are more honest and fairer, compliant with rules, more respectful towards management and opponents and possess a more dominant sense of ethical principles. In previous studies, it was reported that female athletes are more respectful towards rules, opponents and officials compared to male athletes, and display sportsmanlike conduct by conforming to social norms (Lee et al., 2007; Christoforidis et al., 2010; Can, 2016; Koç & Güllü, 2017). In a similar study conducted by Gürpınar & Kurşun (2013), it was determined that the sportsmanship scores of females were higher compared to males. Duda et al. (1991) reported that there was a difference in the level of sportsmanship based on the gender variable. Tsai & Fung (2005) revealed that females placed more importance on sportsmanship compared to males. The results in the related literature support the present study. When the findings are examined, no significant difference was observed in the scores from the Competitive Aggressiveness and Anger Scale based on the gender variable. In the study conducted by Coulomb-Cabagno & Rasclé (2006) with handball and football players, it was determined that male athletes were more aggressive compared to female athletes. In another study, Tucker & Parks (2001) found that females had lower aggressive behavior scores compared to males. In a similar study, Güvendi & Keskin (2020) found no significant difference in the aggressiveness sub-dimension of the Competitive Aggressiveness and Anger Scale based on gender while a significant difference was observed in the anger sub-dimension based on gender. In the study conducted by Güvendi & Türksoy (2019), the moral distancing and aggression levels of athletes were examined. When physical and verbal aggressiveness scores were examined based on the gender variable, it was determined that the mean scores of the male athletes were significantly higher compared to those of the female athletes. In addition to these studies, in the study conducted by Özşarı et al. (2021) on athletes training in Taekwondo, it was reported that no significant difference was found between female and male athletes. The reason why the researchers came to a different conclusion than the present study can be that the age and sports branches of the study group in the present study are different. When the study findings are evaluated, no significant difference is observed in the athletes' scores from the Sportsmanship Behavior Scale and its sub-

dimensions based on age groups ($p>0.05$). When similar studies are examined, in the study conducted by Yalçın et al. (2020), it was determined that the relationship between the age variable and sportsmanship tendencies was not at a significant level. In the study conducted by Gürpınar & Kurşun (2013) examining sportsmanship tendencies in basketball and volleyball based on age, it was found that older athletes had higher sportsmanship scores. In another study, Tsai & Fung (2005) found that older athletes had lower sportsmanship tendencies. No significant difference was found in the scores from the overall Competitive Aggressiveness and Anger Scale and its sub-dimensions. When previous studies conducted on aggressiveness and anger are examined, Ersoy, Tazegül & Sancaklı (2012) determined that the ages of wrestlers did not impact their level of aggressiveness. In similar studies, it was reported that athletes' levels of aggressiveness were not related to age (Erdoğan et al., 2018; Güvendi & Keskin, 2020; Kafalı et al., 2017). This may be due to variables such as the personal features, psychological status and social conditions of the individual. Studies in this direction will clarify the differentiation in the level of aggressiveness and anger based on sportsmanship behavior. When study findings are evaluated, no significant difference was observed in the Sportsmanship Behavior Scale and its sub-dimensions based on the sports branch variable ($p>0.05$). In similar studies, Yalçın et al. (2020) examined the relationship between sportsmanship tendencies and individual/team sports, reporting that the difference was not statistically significant. This is in parallel with the present study. In the related literature, there are also other studies reporting different conclusions (Tucker, & Parks, 2001; Tsai, & Fung, 2005; Coulomb- Cabagno, & Rasclé, 2006; Kılınç, 2020; Lee et al., 2007; Kaye & Ward, 2010). The reason why different results are found in the related literature may be due to the fact that athletes engaging in multiple individual and team sports participated in this study. It can be stated that athletes engaging in team sports may have increased levels of sportsmanship behavior in competitions as they are required to know their responsibilities and act respectfully towards their teammates. A statistically significant difference was found in the anger and aggressiveness sub-dimensions of the Competitive Aggressiveness and Anger Scale as well as the overall score based on the sports branch variable ($p<0.05$). When arithmetic means are taken into consideration, it was observed that the boxing branch produced high aggressiveness and anger scores. One of the most apparent reasons for this is that boxing is a sport involving physicality by nature, requiring constant contact with the opponent and creating tension as athletes aim to respond to the violence they are exposed to, which may cause boxing athletes to exhibit angry and aggressive behavior. When the literature is examined, it can be thought that the level of sportsmanship behavior decreases as the level of contact in sports branches increases (Tucker, & Lori (2001). Güvendi & Keskin (2020) found a significant difference in the sub-dimensions of the Competitive Aggressiveness and Anger Scale based on the sports branch variable. Kuruç & Bayar (1989) determined that male athletes engaging in individual sports displayed more aggressive behavior compared to those engaging in team sports. In the study conducted by Afyon (2015), it was determined that athletes engaging in sports such as boxing and taekwondo, which require direct individual contact with the opponent, exhibited more angry and aggressive behavior. In a study conducted in China with 414 professional athletes, it was reported that boxing athletes had higher anger and aggressiveness scores (Chen et al., 2019). In another study, it was stated that athletes performing sports that require contact had high levels of anger and aggressiveness (Ahmadi et al.,

2011). Another study reporting high anger and aggressiveness scores for boxing athletes supports the findings of the present study (Tetiana et al., 2021). In the study conducted by Karakuzulu (2018) comparing athletes practicing martial arts with those engaging in other individual sports branches, a significant difference was found in the destructive aggression, passive aggression and impulsiveness sub-dimensions. When the study results are examined, no statistically significant difference was observed in the scores from the Sportsmanship Behavior Scale and its sub-dimensions based on the education level of the athletes ($p>0.05$). When the related literature is examined, in the study conducted by Küçükatçeken (2019) examining the fair play behavior of football players, no significant difference was determined based on the level of education. This finding is in parallel with the present study. However, there are other studies reaching different conclusions. In the study carried out by İkizle & Tekin (2004) investigating the motives leading to fanaticism and the factor of gender, it was determined that the participants' mean scores from the Versatile Sportsmanship Scale differed based on the educational status variable. It was reported that individuals with a high level of education had higher sportsmanship tendencies. In the study conducted by Bölükbaşı & Kılçigil investigating the religiousness status of female athletes practicing taekwondo and swimming, it was observed that the participants' scores from the Versatile Sportsmanship Scale differed based on the educational status variable. Kılınç (2020) and Turan (2021) also detected a significant difference based on the education level variable. In the study carried out by Özsarı et al. (2018), a significant difference was found in sportsmanship tendencies based on the level of education. These inconsistencies between the studies may be due to the varying features of the participants (age, cultural and domestic structure, expectations from sports, purpose of engaging in sports, school, and education level). That is because the ethical standards and sportsmanship behaviors of the individual are directly related to education. Today, sports are utilized as an educational tool in the overall society. In addition, it is expected from athletes to adhere to sports ethics as well as philosophical principles and rules in order to achieve the desired accomplishments from sports education (Şahin, 2015; Pehlivan, 2004). While no significant difference was observed in the Competitive Aggressiveness and Anger Scale and the anger sub-dimension based on the education level variable, a significant difference was determined in the aggressiveness sub-dimension. It was observed that this difference was in favor of university students. When similar studies are examined, no difference was found in aggressiveness and anger based on the education level of athletes (Shokoufeh, 2018; Doğan, 2016; Baykan, 2018). The study findings differ from the related literature. When the reasons behind this are assessed, violence in sports is frequently observed. This situation may be due to the characteristics of the athlete, the techniques and tactics implemented by the trainer, and pressure from fans and media. Particularly in team sports, concepts involving aggressiveness have gained ground. "Aggressive defence" and "aggressive play" are examples of these. These are also encouraged and even awarded as long as the rules are not broken. On the other hand, in everyday life, aggressive attitudes and behaviors are limited by social rules or laws and are punished. Therefore, athletes should be supported by carrying out training programs, conferences and panels to raise awareness towards aggressive and violent behavior in different sports branches. When the study findings are evaluated, a statistically significant difference was found in the scores from the opponent and sportsmanship behavior sub-dimensions of the Sportsmanship Behavior Scale based on the athletes' status

of smoking ($p < 0.05$) while no statistically significant difference was observed in the overall score from the Sportsmanship Behavior Scale and its other sub-dimensions (rules, intentional behavior, approach to the game) ($p > 0.05$). When this finding is evaluated, it is observed that the athletes who do not smoke displayed higher levels of sportsmanship towards their opponents. It was reported that smoking increases aggressiveness and stress and causes athletes to display antisocial behavior (Süner et al., 2014). While no difference was observed in the aggressiveness and anger sub-dimensions based on the athletes' status of smoking ($p > 0.05$), a statistically significant difference was found in the scores from the aggressiveness sub-dimension ($p < 0.05$). In the study conducted by Süner et al. (2014), it was emphasized that smoking increased stress, one of the factors that trigger aggression. In previous studies, it was determined that athletes who smoked had high aggressiveness scores (Yurttaş, 2016; Yorulmaz, 2019). Özgider et al. (2021) found a significant difference based on the status of smoking. In the study carried out by Beşkat (2016), it was found that there was a significant difference in the mean scores of smokers from the aggressiveness sub-dimension and tendency towards violent actions compared to non-smokers. When the findings obtained are evaluated, it can be said that athletes who do not smoke are more respectful towards their opponents, referees' decisions and the rules of the game. No statistically significant difference was observed in the scores from the Competitive Aggressiveness and Anger Scale and its sub-dimensions (anger, aggressiveness) based on the athletes' level of income ($p > 0.05$). When the studies in the related literature are examined, Ekmekçi (2020) found no significant difference in the sense of sportsmanship based on the level of income. No statistically significant difference was observed in the scores from the Competitive Aggressiveness and Anger Scale and its sub-dimensions (anger, aggressiveness) based on the athletes' level of income ($p > 0.05$). In similar studies, Shokoufeh (2018) found that competitive aggressiveness scores did not exhibit significant difference based on the level of income. In the study conducted by Yavuz (2015), it was determined that aggressiveness and anger scores did not differ significantly based on the level of income. Baykan (2018) found that anger scores did not show a significant difference based on the level of income. It can be said that the study findings generally resemble the findings in the literature while there are differences in certain demographic variables and considering that these differences are not dissimilar from the entirety of the literature, the difference in the athletes' level of aggression and anger may be due to the fact that they engage in different sports branches and their level of income does not create this type of difference. When the study findings are examined, no difference was observed in the athletes' scores from the Sportsmanship Behavior Scale and its sub-dimensions (rules, intentional behavior, approach to the game, sportsmanship behavior) based on their place of residence ($p > 0.05$) while a statistically significant difference was found in the scores from the opponent sub-dimension. When this finding is evaluated, it is observed that the scores of the athletes residing in the city center from the opponent sub-dimension of the Sportsmanship Behavior Scale were higher. The reason why the athletes residing in the city center had higher sportsmanship tendencies may be due to the idea that those residing in city centers conform to the norms and rules brought on by social life as well as urban values such as kindness, mutual respect, cooperation and solidarity. Reporting a similar conclusion to the present study, Çalayır et al. (2017) determined that the place of residence variable differentiated the sportsmanship level of athletes engaging in hockey. The

related literature supports the findings of this study. When the findings are evaluated, a high level of positive and significant relationship was found in the athletes' sportsmanship behavior scores and its sub-dimensions. It was found that there was a moderate, negative and significant relationship between sportsmanship behavior and aggressiveness and anger. It can be said that athletes' levels of aggressiveness and anger decrease as their sportsmanship scores increase. When similar studies are examined, Odacı & Çelik (2013) similarly found that there was a relationship between problematic internet use and aggression. In another study, Ayazseven & Önder found a positive correlation between internet addiction and aggressiveness, explaining 12.7% of the total variance. It was also determined that there was an inverse and negative relationship between sportsmanship behavior scores and anger and aggressiveness scores. Based on this finding, it can be said that athletes with angry and aggressive tendencies overlook sportsmanship values, are less conforming to social norms and athletic responsibilities and less respectful towards opponents, rules and management. In the studies carried out in the related literature, it was determined that angry and aggressive individuals did not respect others (Blair, 2018), athletes exhibited antisocial behavior during competitions (Sofia & Cruz, 2017), and displayed unsportsmanlike conduct against their opponents (Gencheva, 2015), which support the findings of the present study. In conclusion, a relationship was found between the sportsmanship behavior of Sports Sciences students practicing different sports branches and their level of aggressiveness and anger. Furthermore, athletes' level of aggressiveness and anger decrease as their level of sportsmanship behavior increases. It was also found that variables of gender, place of residence and status of smoking affected sportsmanship behavior. It was determined that sports branch and status of smoking were significant factors of the level of aggressiveness and anger.

RECOMMENDATIONS

- The sports environment provides the greatest opportunity for individuals to access rules as well as social and moral values. Therefore, the athletic character traits of athletes can be improved by providing training programs, seminars and conferences on sportsmanship prior to the start of competition periods.
- It is suggested for sports federations to carry out activities supporting sportsmanship behavior and encouraging control over anger and aggression in sports.
- It is foreseen that conducting future studies with a larger sample will contribute to the literature.
- The inclusion of different demographic variables in future studies will serve as another contribution to the literature

ETHICAL TEXT

"In this article, journal writing rules, publication principles, research and publication ethics, journal ethical rules were followed". Responsibility for any violations that may arise regarding the article belong to the authors. Ethics committee approval Ethics committee approval, dated 25.01.2022 and application number 16, was obtained from Erciyes University Social and Human Sciences Ethics Committee.

Author(s) Contribution Rate: In this study, the contribution rate of the first author was 40%, the contribution rate of the second author was 20%, the contribution rate of the third author was 20%, and the contribution rate of the fourth author was 20%.

REFERENCES

- Ahmadi, SS, Besharat, MA, Azizi, K., & Larijani, R. (2011). The relationship between anger and aggression dimensions in contact and non-contact sports. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 247-251.
- Afyon YA, Metin SC.(2015). Muğla Süper Amatör Ligindeki Futbolcuların Saldırganlık Düzeylerinin incelenmesi, *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 6(1):5-11.
- Aydın, A. ve Akgün, S. (2014). Ergenlikte reaktif-proaktif saldırganlık, öfke ve narsisizm ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 29(73), 44-56..
- Ayub, N., Kimong, P. J. & Ahmad, P. H. M. (2020). The relationship between anger and aggression among drug-dependent males. *International Journal of Social Science and Humanity*, 10(2), 51-56.
- Bahçe, A., Turan, M.B. (2022), Eylem araştırması: Beden eğitimi ve spor dersi esnasında öğrencilerin diğer öğrenciler tarafından izlenmelerine yönelik görüşleri, S. KOSOVA, M. KOCA KOSOVA içinde Spor Bilimleri Alanındaki Gelişmeler (s. 5-22), Duvar Yayınları.
- Bahçe, A., Turan, M.B. (2022), Z kuşağı ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik görüşleri, M. İLKİM içinde, Spor Bilimlerinde Teori ve Araştırmalar (s. 1-18), İzmir: Serüven Yayınevi
- Brugman, S., Lobbestael, J., Arntz, A., Cima, M., Schuhmann, T., Dambacher, F., & Sack, A. (2014). Identifying cognitive predictors of reactive and proactive aggression. *Aggressive behavior*, 41(1), 51-64.
- Baykan, E. (2018). *Y ve Z nesil tekvondocuların sürekli öfke düzeylerinin saptanması ve ilişkili faktörlerin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bartoll, O. C. (2019). Los valores educativos del deporte: el fair-play como ética cívica. *Utopía y praxis latinoamericana: revista internacional de filosofía iberoamericana y teoría social*, (87), 86-96.
- Boxer, P. & Tisak, M. S. (2005). Children's beliefs about the continuity of aggression. *Aggressive Behavior*. Vol.00, 1-17.
- Bbc News.(2019). <https://www.bbc.co.uk/search?q=serena+wimbldon+2019&page=1>.
- Bem, S. L. (1984). Androgyny and gender schema theory: A conceptual and empirical integration. In T. B. Sonderegger (Eds.), *Psychology and gender: Nebraska Symposium on Motivation*,.
- Beşkat, M. (2016). *Futbol seyircilerinin empatik eğilimleri ile sporda saldırganlık ve şiddet düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Şanlıurfa örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Blair, RJR (2018). Empati ve öfke özellikleri: psikopati ve saldırganlıkla ilişkili diğer bozukluklar için çıkarımlar. *Royal Society B'nin Felsefi İşlemleri: Biyolojik Bilimler*, 373 (1744), 20170155.
- Balcioğlu İ.(2003). *Sporun Sosyolojisi ve Psikolojisi*, Bilge Yayıncılık.

- Can, S. (2016). Can emotionally intelligent volleyball players be more prone to sportspersonship. *Journal of education and training studies*. 4(7). 54-60.
- Carver, C. E. & Harmon-Jones, E. (2009). Anger is an approach-related affect: Evidence and implications, *Psychological Bulletin*, 135(2), 183-204. <https://doi.org/10.1037/a0013965> adresinden 01.04.2020 tarihinde erişilmiştir
- Christoforidis, C., Kalivas, V., Matsouka, O., Bebetos, E. & Kambas, A. (2010). "Does gender affect anger and aggression in handball players?". *The Cyprus Journal of Sciences*. 8. 3-11.
- Chen X, Zhang G, Yin X, Li Y, Cao G, Gutiérrez-García C & Guo L (2019) The Relationship Between Self-Efficacy and Aggressive Behavior in Boxers: The Mediating Role of Self-Control. *Front. Psychol.* 10:212. doi: 10.3389/fpsyg.2019.00212.
- Coulomb-Cabagno, G., & Rasclé, O. (2006). Team Sports Players' Observed Aggression as a Function of Gender Competitive Level and Sport Type. *Journal of Applied Social Psychology*, 36 (8), 1980-2000.
- Çalayır, Ö. Yıldız, N., Yıldız, Ö., & Çoknaz, H. (2017). Hokey müsabakalarına katılan sporcuların beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi. *İ.Ü Spor Bilimleri Dergisi*,7(2), 27-37.
- Doğan, V. (2016). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ile problem çözme becerilerinin tespiti* [Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Doğan O.(2004). *Spor Psikolojisi* . Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları No.97.
- Duda, J. L., Olson, L. K., & Templin, T. J. (1991). "The Relationship of Task and Ego Orientation to Sportsmanship Attitudes and the Perceived Legitimacy of Injurious Acts". *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 62, 79-87.
- Ersoy, A.,Tazegül, Ü.,& Sancaklı, H. (2012). Güreşçilerin Saldırganlık Düzeylerinin Sosyo Demografik Açıdan İncelenmesi (Ankara Örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 385-397.
- Erdemli A.(2003). *Temel Sorunlarıyla Spor Felsefesi*, s. 57-58.
- Erdoğan M., Koçyiğit M., Kayışoğlu NB. & Yılmaz B. (2018). Futbol ve futsal branşlarında spor yapan genç kadınların saldırganlık yaklaşımları. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*. 4(S1), 1-14.
- Erdoğan Y.(2010). Öğrencilerin Saldırganlık Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmeleri. Karacan Eğitim Kurumları. *International Conference On New Trends In Education And Their Implications*.
- Ekmekçi C.(2020). *Farklı düzeylerde spor yapan sporcuların sportmenlik anlayış düzeyleri ile yaşam kaliteleri arasındaki ilişkinin araştırılması*. [Yüksek Lisans Tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.
- Gencheva, N. (2015). Aggression in young athletes. *Research in Kinesiology*, 43 (2), 205-209.
- Gözler A., Turan BN., Turan MB. (2020). Çocuk Oyunlarının İlkokul Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 14(2), 186-201.
- Gürbüz, B., Kural, S. & Özbek, O. (2019). Sporda Saldırganlık ve Öfke Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 206-217.
- Gümüş, H., Saraçlı, S., Yagmur, R., Isık, O., & Ersoz, Y. (2020). The investigation of sportsmanship behaviors of university students. *Revista de Psicología del Deporte (Journal of Sport Psychology)*, 29(1), 13-20.

- Gürpınar, B., & Kurşun, S. (2013). Basketbolcuların ve futbolcuların sportmenlik görünümüleri. *Akdeniz Beşeri Bilimler Dergisi*, 3 (1), 171-176.
- Güvendi, B. & Keskin, B. (2020). Sporcuların Antrenörlerinden Algıladıkları Etik Dışı Davranış Algısına Göre Saldırganlık ve Öfke Davranışlarının İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5 (2) , 134-145 . DOI: 10.31680/gaunjss.718565
- Güvendi, B., & Işım Türksoy, A. (2019). Moral disengagement and aggression in fight sport athletes. *Journal of Education and Training Studies*, 7(7), 118-123.
- Harwood, A., Lavidor, M., & Rassovsky, Y. (2017). Reducing aggression with martial arts: A meta-analysis of child and youth studies. *Aggression and Violent Behavior*, 34, 96–101.
- Hubbard, J. A., Smithmyer, C. M., Ramsden, S. R., Parker, E. H., Flanagan, K. D., Dearing, K. F., Relyea, N. & Simons, R. F. (2002). Observational, physiological, and self-report measures of children’s anger: Relations to reactive versus proactive aggression. *Child Development*, 73(4), 1101-1118. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00460> adresinden 01.04.2020 tarihinde erişilmiştir.
- İkizler, H. C., & Tekin, A. (2008). Sporda fanatizme neden olan güdüler ve cinsiyet. *Türkiye Kick Boks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 28-38.
- Kaye, M. P. & Ward, K. P. (2010). Participant-related differences in high school athletes’ moral behavior. *Athletic Insight: The Online Journal of Sport Psychology*, 12(1), 1-17
- Karakuzulu, Ç. E. (2018). *Savunma ve dövüş sporları yapan sporcular ile diğer bireysel sporları yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kafalı, S., Hünkâr, İ., Keçeci, O. & Demiray, E. (2017). Bireysel spor ve takım sporu yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin araştırılması. *Journal of International Social Research*, 10(50), 386-390.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler*, Nobel Akademik Yayıncılık, 31. Basım.
- Kurthan Fişek.(2003). *Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi: Dünyada ve Türkiye’de*, YGS Yay.
- Koçak, İ., ve Balçıklı, G. S. (2021). Savunma Sporları ve Empati: Elit Sporcularda Empati Becerilerinin İncelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 26(2), 203-218.
- Koç, Y. ve Güllü, M. (2017). “Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi”. *Spormetre*. 15(1). 19-30
- Kılıçgil E.(2004). “Taekwondo Ve Yüzme Branşlarındaki Bayan Sporcuların Dindarlık Boyutları,*Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*. 2: 61-72
- Küçükçekeken, V. (2019). *Amatör kluplerde futbol oynayan sporcuların fair play anlayışlarının incelenmesi*. [Yüksek Lisans tezi]. Karamanoğlu Mehmet bey üniversitesi. Sosyal bilimler Enstitüsü.
- Koruç Z. & Bayar P.(1989). *Sporun Kişilik Üzerine Etkileri Araştırma Raporu*, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü. SESAM.

- Kılınc, B. (2020) *Farklı Spor Branşlarıyla Uğraşan Bireylerin Sportmenlik Düzeylerinin İncelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yozgat Bozok Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalı.
- Lee, M. J., Whitehead, J. & Ntoumanis, N. (2007). Development of the attitudes to moral decisionmaking in youth sport questionnaire (AMDYSQ). *Psychology of Sport and Exercise*, 8(3), 369-392. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2006.12.002>.
- Maxwell, J. P., & Moores, E. (2007). The development of a short scale measuring aggressiveness and anger in competitive athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 8(2), 179-193
- Mutz, M., & Baur, G. (2009). The role of sports for violence prevention: Sport club participation and violent behaviour among adolescents. *International Journal of Sport Policy*, 1, 305–321.
- Martin, R., Watson, D. & Wan, C. K. (2000). A three-factor model of trait anger: Dimensions of affect, behavior, and cognition. *Journal of Personality*, 68(5), 869-897. <https://doi.org/10.1111/1467-6494.00119> adresinden 01.04.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Miller, B. W., Roberts, G. C., & Ommundsen, Y. (2004). Effect of motivational climate on sportspersonship among competitive youth male and female football players. *Scandinavian Journal of Medicine ve Science in Sports*, 14(3), 193-202.
- Omlı, J., & LaVoi, N. M. (2009). Background anger in youth sport: A perfect storm?. *Journal of Sport Behavior*, 32(2), 242-260.
- Orobio de Castro, B., Merk, W., Koops, W., Veerman, J. W. & Bosch, J. D. (2005). Emotions in social information processing and their relations with reactive and proactive aggression in referred aggressive boys. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 34, 105-116. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp3401_10 adresinden 01.04.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Odacı, H. & Berber Çelik, Ç.(2013). Who Are Problematic İnternet Users? An İnterestigation Of The Correlations Between Problematic İnternet Use And Shyness, Loneliness, Narcissism, Aggression And Self-Perception. *Computers in Human Behavior*,29: 2382-2387.
- Özgider, C. ve Akgün, O. (2021). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin şiddet ve saldırganlık düzeyleri üzerine bir incelenme. *Spor Eğitim Dergisi*, 5(3), 24-35.
- Özsarı, A., Hamdi, P., Şirin, P., & Bülent Fişekçioğlu, İ. (2021). Taekwondo Sporcularının Hoşgörü Eğilimlerinin İncelenmesi. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 40-50.
- Özsarı, A., Demirel, H., Altın, M., Yalçın Y.G., & Demir, H. (2018) Kadın basketbolcuların sportmenlik yönelimleri. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 66-71
- Öztürk, A., Bayazıt, B., & Gencer, E. (2016). Judocuların problem çözme becerilerinin ve sportif güven düzeylerinin incelenmesi (Trabzon Olimpiyat Hazırlık Merkezi örneği). *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 145-151.
- Pehlivan, Z. (2004). Sport in schools for improving the concept; fair-play. Ankara University Faculty of Sport Sciences *Sportmetre*. 2(2), 49-53. doi:10.1501/Sporm_0000000028.

- Ponseti Verdaguer, F. J., Cantalops, J., Borràs Rotger, P. A., & Garcia Mas, A. (2017). Does cheating and gamesmanship to be reconsidered regarding fair-play in grassroots sports?. *Revista de psicología del deporte*, 26(3), 0028-32.
- Ramirez, J. M., & Andreu, J. M. (2006). Aggression, and some related psychological constructs (anger, hostility, and impulsivity): Some comments from a research project. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 30, 276– 291. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2005.04.015> adresinden 01.04.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Renson, R. (2009). Fair Play: Its origins and meanings in sport and society. *Kinesiology*, 41(1.), 5-18.
- Robazzo, C., & Bortoli, L. (2007). Perceived impact of anger and anxiety on sporting performance in rugby players. *Psychology of Sport and Exercise*, 8(6), 875-896.
- Süner, A., Polat, M., Sezen, H., Şavik, E., Hakan, Kaya, & Köroğlu, S. (2014). Uzun süreli sigara kullanımının oksidatif stres üzerine etkisi. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 11(2), 138-145
- Shokoufeh, S. (2018). *Türkiye'de elit erkek ve bayan güreşçiler ile spor yapmayan bireylerin zihinsel yetenek, liderlik ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi* [Doktora Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Singh, P. K., Sharad, C., & Shalini, S. (2013). Study of morality among players of individual and combative sports. *Golden Research Thoughts*, 3(3), 2841-2841.
- Spaaij, R. & Schailée, H. (2019). Unsanctioned aggression and violence in amateur sport: A multidisciplinary synthesis. *Aggression and Violent Behavior*, 44, 36-46.
- Sofia, R. ve Cruz, JFA (2017). Sporda öfke ve saldırganlığın ortaya çıkması: Spor türü, yarışma kategorisi ve başarı düzeyinin etkileri. *Revista de psicología del deporte*, 26 (2), 21-28.
- Sülün, F., Susuz, Y. E., Varol, Y. K., & Çolakoğlu, F. F. (2021). Judo Antrenörlerinin Sportmenlik Yönelimleri İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(2), 285-300.
- Şahin, M. (2015). Spor ahlakı ve sorunları. İstanbul: Evrensel Basım Yayın
- Şahan, M. (2007). *Lise Öğrencilerinde Saldırganlığı Yordayan Bazı Değişkenlerin İncelenmesi*, [Yüksek lisans tezi], Gazi üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü.
- Tucker, LW. & Parks, JB. (2001). "Effects of Gender and Sport Type on Intercollegiate Athletes' Perceptions of the Legitimacy of Aggressive Behaviors in Sport". *Sociology of Sport Journal*, 18 (4), 403-413.
- Turan, B.N., Gözler, A., Turan, M.B, İncetürkmen, M. ve Meydani, A. (2020). Geleneksel Çocuk Oyunlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 231-241.
- Turan, E.(2021). Kick Boks Sporcularının Sporcu Kimlikleri ile Sportmenlik Yönelimlerinin İncelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 412-423.
- Tsai, E., & Fung, L. (2005). "Sportspersonship in Youth Basketball and Volleyball Players". *Athletic Insight: The Online Journal of Sport Psychology*, 7 (2), 37-46. Kaynak: [http://www. Athleti.cinsight.com/Vol7Iss2/Sportspersonship.htm](http://www.Athleti.cinsight.com/Vol7Iss2/Sportspersonship.htm)
- Tucker, L. W., & Parks, J. B. (2001). "Effects of Gender and Sport Type on Intercollegiate Athletes' Perceptions of the Legitimacy of Aggressive Behaviors in Sport". *Sociology of Sport Journal*, 18 (4), 403-413.

- Tetiana, P., Vladimir, P., Vladyslava, S., Anna, P., Tetiana, B., Igor, F., & Liliya, K. (2021). Manifestations of aggression in elite athletes. *Journal of Physical Education and Sport*, 21(2), 797-802.
- Topan, A. (2011). *Ortaöğretim kurumlarında okullar arası futbol müsabakalarına katılan öğrencilerin Fair Play anlayışlarının kulüp deneyimlerine göre incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Ulukan, M. (2021). Farklı Dövüş Sporunu Yapan Öğrencilerin Sportmenlik Yönelim Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 5(1), 52-62.
- Yavuz, S. (2015). *Farklı spor dallarındaki sporcu, seyirci ve yöneticilerin küresel vatandaşlık ve saldırganlık ilişkisi (Adana–Mersin ili örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yalçın, Y. G., Tolga, T., & Çetin, M. Ç. (2020). Amatör olarak spor yapan üniversite öğrencilerinin sportmenlik yönelimlerinin incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 29-34.
- Yurttaş, H. (2016). *Spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi*. [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yorulmaz, M. (2019). *Bireysel ve takım sporcularının dindarlık ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 11.Baskı. Seçkin Yayınevi.
- Yamaner, Faruk (2001). *Beden Eğitimi ve Spor'da Temel İlkeler*, Ekin Kitabevi, s. 6
- White, B. A. & Turner, K. A. (2014). Anger rumination and effortful control: Mediation effects on reactive but not proactive aggression. *Personality and Individual Differences*, 56, 186–189. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.08.012> adresinden 01.04.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Whithead, M. (1998). *Sport, Ethics and Education*. *Sport, Education and Society*, 3(2), 239.

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN SALDIRGANLIK VE ÖFKE DÜZEYLERİNİN SPORTMENLİK DAVRANIŞ DÜZEYİNİ YORDAMA GÜCÜNÜN İNCELENMESİ

Öz

Bu araştırmanın amacı; Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin saldırganlık ve öfke düzeylerinin sportmenlik davranış düzeylerini yordama gücünün incelenmesidir. Araştırmaya spor bilimleri fakültesinde öğrenim görmekte olan toplamda 422 gönüllü sporcu katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılara veri toplama aracı olarak Maxwell ve Moores, (2007) tarafından geliştirilen, türkçeye uyarlaması Gürbüz ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan Sporda Saldırganlık ve Öfke Ölçeğinin yanı sıra Gümüş ve ark.,(2020) tarafından geliştirilen Sportmen Davranış Ölçeği ile araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu şeklinde üç bölümden oluşan anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS paket programıyla analiz edilmiştir. Tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra; verilerin iki değişken arasında karşılaştırılmasında bağımsız gruplarda t testi uygulanırken; üç ve daha fazla değişkenin karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Üç ve daha fazla gruplarda yapılan karşılaştırmalarda ortaya çıkan farklılığın tespiti için Lsd testi uygulanmıştır. Ayrıca Pearson Momentler Correlation testi ve regresyon analizi uygulanmıştır. Sonuç olarak; öfke ve saldırganlığın, sportmenlik davranışını yordadığı ve toplam varyansın %12,7'sini açıkladığı görülmüştür. Bunun yanı sıra farklı branşlarda spor yapan spor bilimleri öğrencilerinin sportmenlik davranışı ile saldırganlık ve öfke düzeyleri arasında ilişki bulunmuştur. Bu bulgu doğrultusunda sporcuların sportmenlik davranışlarının artmasıyla saldırganlık ve öfke düzeylerinin azalacağını ifade edebiliriz. Aynı zamanda cinsiyet, yaşadığı yer, sigara kullanma durumunun sportmenlik davranışını etkilediği ve spor branşı ve sigara kullanma durumunun ise saldırganlık ve öfke düzeyinin önemli etkenleri olduğu tespit edilmiştir. Sporda sportmenlik anlayışı özelden geneli etkileyen bir olgudur. Müsabakalarda yapılan sportmence ya da sportmenlik dışı bir davranış toplumdaki bireylerin davranışını da etkileyebilecek kadar önemlidir. Bundan dolayı, toplumun en küçük birimi olan aile içerisinde, çekirdekten başlayarak çocukları spor ahlakı ile yetiştirmeliyiz.

Anahtar Kelimeler: Öfke, saldırganlık, sportmenlik

GİRİŞ

Spor, doğası gereği fiziksel, zihinsel, irade, duygu, kendi kendini denetleme sisteminin, özel bir ahlaki kaygının ve yaşam kalitesinin üst düzeye çıkarılması için sarf edilen mücadele (Yamaner, 2001; Erdemli, 2006) ve bireylerin hayatlarının her aşamasında yer alan uğraşlardandır (Turan ve ark., 2020). Ayrıca çok önemli bir kitle eğitim aracıdır (Güven, 2006). Sporun bu yönü aracılığıyla bireyler sosyal ihtiyaçlarını karşılarken, aynı zamanda içinde bulunduğu yaşın gerektirdiği fiziksel kapasiteye de ulaşır (Bahçe ve Turan, 2022). Spor saldırganlık ve şiddet eylemleri gibi toplumu tehdit edici duygulardan arındırıp gidermektedir (Fişek, 2003; Balcıoğlu, 2003). Başka bir ifadeyle spor, ahlaki ve çeşitli kurallar üzerine kurulu bir kültürel olgudur (Whithead, 1998). Çocukluk dönemiyle birlikte oyun olarak karşımıza çıkan spor, erken yaşta çocukların hem fiziksel hem de ahlaki gelişimi açısından önemli bir olgudur. Oyun içerisinde çocuk gerekli olan davranışı kendiliğinden öğrenir, insan ilişkileri, dayanışma, yardımlaşma gibi birçok kavramı benimser ve ahlaki açıdan sağlam temellere sahip olur (Gözler ve ark., 2020). Oyun ve spor sayesinde bireylerin sağlıklı sosyalleşmeleri, düzenli fiziksel gelişmelerinin yanı sıra fikren ve ruhen de gelişimi gerçekleşir (Bahçe ve Turan, 2022). Spor milyonlarca insanı aynı duygular etrafında bir araya getirmesinin yanı sıra dünya genelinde çok sayıda insan tarafından takip edilen küresel bir güçtür. Sporun bu gücünü kazanca dönüştürme çabasında olan kişiler ve kurumlar spora ticari bir boyut kazandırmıştır. Fakat bu durum sporda ahlak ve toplum değerlerini geri plana itmiş, kazanma hırsının ön plana çıkarmıştır (Şahan, 2007). Sporda yaşanan hırs, rekabet, kazanılan ödüller, yaşanan haz, mutluluk ve hissedilen başarı duygusundan saldırganlık ve şiddet içeren davranışların sergilendiği bir arenaya dönüşmüştür (Harwood ve ark., 2017; Mutz ve Baur, 2009; Spaaija ve Schaillec, 2019). Çağımızda saldırganlık ve öfke psikoloji alanında güdü/güdülenme gibi kadar önemli görülen ve çoğunlukla üzerinde çalışılan terimler arasındadır (Omli ve LaVoi, 2009; Robazzo ve Bortoli, 2007). Saldırganlık, insanın varoluşundan bu yana günümüze kadar uzanan bütün canlılarda bulunan bir dürtüdür. Hayatımızın her alanında olan saldırganlık, aile içerisinde, sokakta, okulda, spor müsabakalarında gün geçtikçe artan önemli toplumsal ve kişisel bir sorundur. Saldırgan diye nitelendirecek olan kişi sadece bir canlıya fiziksel olarak zarar vermek değil aynı zamanda da psikolojik olarak zarar verme eğilimlerini gösteren kişidir. Saldırganlık kavramı ise, başka kişiye veya nesneye yönelik zarar vermek ve incitmek amacıyla gerçekleştirilen davranış olarak tanımlanmaktadır (Boxer ve Tisak 2005; Martin ve diğerleri, 2000; Ayub ve diğerleri, 2020; Brugman ve diğerleri, 2014). Yani saldırganlık fiziksel ya da psikolojik olarak bireyin sergilemiş olduğu kişilik bozukluğudur (Erdoğan, 2010). Öfke, bireyin kendini korumada ve isteklerini gerçekleştirilmede kullandığı kendine karşı tehdit hissettiği olumsuz bir davranışla karşı karşıya kaldığında ortaya çıkan bir duygu durumudur (Ramirez ve Andreu, 2006). Ayrıca öfke kavramı insan psikolojisinde aşırı gerginlik, yoğun hissedilen agresif davranışlar, huzursuzluk gibi kavramların karşılığı şeklinde ifade edilebilir (Baygöl 1997). İlgili literatürdeki benzer çalışmalar incelendiğinde, öfke ve saldırganlık ile ilgili çalışmaların sonuçlarına göre bu iki kavram arasında pozitif ilişkilerin olduğu (Hubbard ve diğerleri, 2002; Orobio de Castro ve diğerleri, 2005), öfke düşüncelerinin saldırganlığı olumsuz etkilediği (White ve Turner, 2014), başka bir çalışmada da öfkenin sürekli ve dışa yönelik durumunun reaktif saldırganlığı etkilediği (Akgün ve Aydın, 2014), bireysel spor ile uğraşan sporcuların saldırganlık düzeyini yüksek (Kafalı ve ark.,2017) olduğunu tespit etmişlerdir. Spor dünya da ve ülkemizde sık sık sportmenlik dışı saldırganlık ve şiddet olaylarıyla gündeme gelmektedir (Şahan,2007).

Sportmenlik spor dünyası için çok önemli bir kavramdır. Çünkü sportmenlik, sosyal ve spor ahlakı ile ilişkilendirilen, kurallara uygun davranış sergileyen, dürüstlük, sabır, öz denetim, adalet, kibarlık, cömertlik, kişinin onuruna şerefine gösterdiği saygı olarak nitelendirilmektedir (Gencheva ve ark., 2017; Cremades, 2014; Pehlivan, 2004; Keating, 2007). Sportmenlik yazılı ve yazılı olmayan kurallara uymak, haksız yere elde edilen avantajlardan vazgeçmektir. (Bartoll, 2019). Sportmenlik kolayca gözlemlenebilen ahlaki bir davranıştır. Spor organizasyonu esnasında bir sporcunun rakibini yanlışlıkla yere düşürdükten sonra ona elini uzatıp nasıl olduğunu sorması, sporcuların yanlış çalınan düdüklere düzeltmeleri, bir sporcu sakatlandığında topun saha dışına atılması, sporcuların kurallara katı bir şekilde uyması sportmence davranış örnekleri olarak verilebilir (Elik, 2017; Ponseti ve diğerleri, 2017). Sportmenlik sadece sporun vazgeçilmez bir kavramı değil aynı zamanda toplumsal hayatta da yer edilmiş bir kavramdır (Renson, 2009). Ülkemizde ilk sportmenlik ödülü 1982 yılında yolundan sapan Yunan sporcu uyarın, sağır ve dilsiz yelkenci Varol Hepağuşlar"a verilmiştir (Topan, 2011). Ayrıca ilgili literatür incelendiğinde sportmenlik ile ilgili çalışmalara (Singh ve ark., 2013; Ulukan, 2021; Miller ve diğerleri, 2004; Sülün, 2021; Koçak ve Balçıklanlı, 2021) rastlanılmıştır. Spor organizasyonları sırasında veya öncesinde sportmenlik dışı hareketlerde görülmüştür. Wimbledon tenis turnuvasında 2019 yılında çeyrek finale yükselen Serena Williams raketiyle korta zarar verdiği için 10.000 dolar para cezasına çarptırılmıştır. Bu olayı All England kulübü sporcunun antrenman sırasında sportmenlik dışı davranış sergilediği için aldığını açıklamıştır. Yine sportmenlik dışı davranışı nedeniyle İtalyan tenisçi Fabio Fognini'ye 3.000 dolar para cezası verilmiştir. Yenildikten sonra "Umarım Wimbledon'da bomba patlar "diye bağırduğu kulüp tarafından açıklanmıştır (Bbc,2019). Saldırganlık ve öfkenin yoğunluğu, sıklığı ve yönetilememesi hem birey için hemde yaşadığı toplum için olumsuz sonuçlar yaratmaktadır. Çünkü kontrol altına alınamayan öfke saldırganlık ve şiddet davranışını teşvik etmektedir (Carver ve HarmonJones, 2009). Bu bilgiler doğrultusunda çalışmamızda ülkemizin spor alt yapısında, ulusal ve uluslararası spor organizasyonlarında yer alacak, aynı zamanda öğretmen, antrenör, yönetici olarak hizmet verecek spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sportmenlik davranışlarının saldırganlık ve öfke üzerine etkisi incelenmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sportmenlik davranışlarının saldırganlık ve öfke üzerine etkisinin incelendiği çalışma nicel araştırma modeline göre tasarlanmıştır. Ayrıca araştırmada mevcut durumu ortaya çıkartmayı amaçlayan betimsel ve ilişkisel taramaya yönelik bir yöntemden yararlanılmıştır (Büyüköztürk ve ark. 2014; Karasar, 2016).

Araştırma Etiği

Çalışmada, insan olgusunun kullanılması ve bireysel hakların korunması gerektiğinden, çalışma süresince bilimsel etik, ilke ve kurallarına uygun davranılmış olup, araştırmamız öncesi Erciyes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan 25.01.2022 tarih ve 16 başvuru numaralı etik kurul izni alınmıştır.

Araştırma Grubu

Kayseri de yaşayan ve 2021-2022 yılında devlet üniversitesinde eğitim görmekte olan öğrencilerden oluşmaktadır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme tekniği kullanılmıştır (Yıldırım ve Şişek,2018).

Verilerin Toplanması: Veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anketler katılımcılara araştırmacılar aracılığı ile uygulanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Sporcuların demografik bilgilerini toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan yaş, medeni durum, eğitim, cinsiyet, meslek, spor dalı, gelir düzeyi gibi değişkenlerden oluşan form hazırlanmıştır.

Sporta Saldırganlık ve Öfke Ölçeği (SSÖÖ): Maxwell ve Moores, (2007) tarafından geliştirilen, Türkçeye uyarlaması Gürbüz ve arkadaşları(2019) tarafından yapılan ölçek iki alt boyut (öfke ve saldırganlık) ve 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin öfke ve saldırganlık alt boyutlarının Cronbach's Alpha değeri 0,79 ve olarak hesaplanmıştır.

Sportmenlik Davranışı Ölçeği

Gümüş ve ark., (2020) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 27 madde ve 5 li likert tipindedir. Ayrıca kurallar, kasti davranışlar, rakip, oyuna bakış, sportmen davranış olmak üzere toplam da 5 adet ölçek alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin toplam Cronbach's Alpha değeri 0,944 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek puan 27-135 arasındadır. Yüksek puan yüksek sportmenlik davranışı olarak algılanabilir.

Verilerin Analizi

Veriler toplandıktan sonra spss programıyla analiz edilmiştir. Analizler sonucunda tanımlayıcı istatistikler f ve % dağılım olarak verilmiştir. Tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra dağılımların normallik yapısı çarpıklık ve basıklık testleri ile incelenmiştir. Normal dağılım yapılarıyla karşılaştırılması sonucu parametrik test kararı alınmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda t testi, tek yönlü varyans analizi, üç ve daha fazla gruplarda yapılan karşılaştırmalarda ortaya çıkan farklılığın tespiti için Lsd testi uygulanmıştır. Ayrıca Pearson Momentler Correlation testi ve regresyon analizi uygulanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Tanımlayıcı İstatistik-Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişken	Kategori	F	%
Cinsiyet	Kadın	189	44,8
	Erkek	233	55,2
Yaş	19-22	293	69,4
	23-26	75	17,8
	27 ve üzeri	54	12,8
Spor Branşı	Futbol	158	37,4
	Basketbol	78	18,5
	Tenis	92	21,8

	Boks	47	11,1
	Güreş	47	11,1
Yerleşim Yeri	İl	56	13,3
	İlçe	37	8,8
Sigara Kullanım Durumu	Büyükşehir	329	78,0
	Evet	159	37,7
	Hayır	263	62,3
Gelir Düzeyi	2000TL ve altı	239	56,6
	2001-3000TL	81	19,2
	3001-4000TL	50	11,8
	4001TL ve üzeri	52	12,3
Eğitim Düzeyi	Üniversite	375	88,9
	Lisansüstü	47	11,1
Toplam		422	100

Araştırmaya katılan sporcuların sosyo-demografik özelliklerine baktığımızda %44,8'i kadın, %55,2'si erkek toplamda 422 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların %88,9'u üniversite, %11,1'i lisansüstü eğitim seviyesine sahiptir. Araştırmaya 19-22 yaş aralığında 293, 23-26 yaş aralığında 75, 27 ve üzeri yaş aralığında 54 kişi katılmıştır. Sporcuların 159'u sigara kullanır iken, 263'ü sigara kullanmamaktadır. Katılımcıların %78'i büyükşehirde, %13,3'ü il, %8,8'i ilçede yaşamaktadır. Sporcuların 158'i futbol, 78'i basketbol, 92'si tenis, 47'si boks, 47'si güreş branşını yapmaktadır. Katılımcıların %56,6'sı 2000 TL ve altı gelire sahip iken, %19,2'si 2001-3000 TL, %11,8'i 3001-4000 TL, %12,3'ü 4001 ve üzeri gelire sahiptir.

Tablo 2. Sporcuların Cinsiyetlerine Göre Sportmenlik Davranış Ölçeği ile Saldırganlık ve Öfke Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Ölçek Alt Boyut	Cinsiyet	N	\bar{x}	Sd	Df	T	P
Sportmenlik Davranış Ölçeği	Kurallar	Kadın	189	25,61	3,94	420	3,401	0,03*
		Erkek	233	24,14	4,76			
	Kasti Davranışlar	Kadın	189	20,35	4,31	420	3,520	0,51
		Erkek	233	18,83	4,52			
	Rakip	Kadın	189	12,78	2,35	420	1,933	0,12
		Erkek	233	12,32	2,54			
	Oyuna Bakış	Kadın	189	16,98	2,86	420	4,664	0,03*
		Erkek	233	15,55	3,34			
	Sportmen Davranış	Kadın	189	38,64	5,85	420	4,522	0,02*
		Erkek	233	35,71	7,16			
	Sportmenlik Toplam	Kadın	189	114,36	15,33	420	4,751	0,04*
		Erkek	233	106,54	17,93			
Saldırganlık ve Öfke Ölçeği	Öfke	Kadın	189	15,21	5,98	420	3,540	0,09
		Erkek	233	17,23	5,72			
	Saldırganlık	Kadın	189	10,55	6,17	420	3,782	0,99
		Erkek	233	12,77	5,84			
	Saldırganlık ve Öfke Toplam	Kadın	189	25,75	10,96	420	4,049	0,70
		Erkek	233	30,00	10,48			

*p<0.05, **p<0.001

Tablo 2 incelendiğinde, sporcuların cinsiyetlerine göre sportmenlik davranış ölçeğinin alt boyutlarından kurallar, oyuna bakış, sportmen davranış ve sportmenlik davranış ölçeği toplam puanı ile fark görülürken (p<0.05), bu farkın kadın sporcuların lehine oldu belirlenmiştir. Saldırganlık ve öfke ölçeği puanları arasında ise anlamlı fark tespit edilmemiştir (p>0.05).

Tablo 3. Sporcuların Yaş Gruplarına Göre Sportmenlik Davranış Ölçeği ile Saldırganlık ve Öfke Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Ölçek Alt Boyut	Yaş	N	\bar{x}	Sd	F	P
Sportmenlik Davranış Ölçeği	Kurallar	19-22	293	24,83	4,36	,036	,965
		23-26	75	24,79	4,61		
		27 ve üzeri	54	24,65	4,93		
	Kasti Davranışlar	19-22	293	19,46	4,50	,345	,708
		23-26	75	19,39	4,58		
		27 ve üzeri	54	19,98	4,31		
	Rakip	19-22	293	12,44	2,46	,769	,464
		23-26	75	12,59	2,62		
		27 ve üzeri	54	12,89	2,26		
	Oyuna Bakış	19-22	293	16,33	3,16	,978	,377
		23-26	75	15,81	3,34		
		27 ve üzeri	54	15,93	3,33		
	Sportmen Davranış	19-22	293	36,89	6,56	,576	,562
		23-26	75	37,77	6,37		
		27 ve üzeri	54	36,70	8,25		
Sportmenlik Toplam	19-22	293	109,94	16,81	,017	,983	
	23-26	75	110,34	18,15			
	27 ve üzeri	54	110,14	18,58			
Saldırganlık ve Öfke Ölçeği	Öfke	19-22	293	16,65	6,05	1,46	,232
		23-26	75	15,59	5,13		
		27 ve üzeri	54	15,57	6,18		
	Saldırganlık	19-22	293	11,69	5,93	1,63	,197
		23-26	75	11,17	5,84		
		27 ve üzeri	54	13,07	7,07		
	Saldırganlık ve Öfke Toplam	19-22	293	28,34	10,89	,706	,494
		23-26	75	26,76	9,53		
		27 ve üzeri	54	28,64	12,65		

*p<0.05, **p<0.001

Tablo 3'ü incelediğimizde ise sporcuların yaş gruplarına göre sportmenlik davranış ölçeği ile saldırganlık ve öfke ölçeği toplam puanları ve alt boyutları arasında fark görülmemiştir (p>0.05).

Tablo 4. Sporcuların Spor Branşına Göre Sportmenlik Davranış Ölçeği ile Saldırganlık ve Öfke Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Ölçek Alt Boyut	Spor Branşı	N	\bar{x}	Sd	F	P	Lsd
Sportmenlik Davranış Ölçeği	Kurallar	Futbol ^a	158	24,52	4,22	,661	0,62	
		Basketbol ^b	78	24,63	4,51			
		Tenis ^c	92	24,76	4,88			
		Boks ^d	47	25,47	3,99			
		Güreş ^e	47	25,40	4,89			
	Kasti Davranışlar	Futbol ^a	158	19,45	4,10	,399	0,80	
		Basketbol ^b	78	19,36	4,84			
		Tenis ^c	92	19,90	4,38			
		Boks ^d	47	18,98	4,87			
		Güreş ^e	47	19,74	5,01			
	Rakip	Futbol ^a	158	12,75	2,33	1,17	0,32	
		Basketbol ^b	78	12,45	2,59			
		Tenis ^c	92	12,46	2,40			
		Boks ^d	47	11,89	2,35			
		Güreş ^e	47	12,68	2,86			
Oyuna Bakış	Futbol ^a	158	15,89	3,19	1,18	0,31		
	Basketbol ^b	78	16,26	3,30				

	Tenis ^c	92	16,05	3,43				
	Boks ^d	47	16,57	3,11				
	Güreş ^e	47	16,94	2,76				
Sportmen Davranış	Futbol ^a	158	36,76	6,58	,376	0,82		
	Basketbol ^b	78	37,86	5,99				
	Tenis ^c	92	36,97	7,38				
	Boks ^d	47	36,81	5,92				
	Güreş ^e	47	36,85	8,12				
Sportmenlik Toplam	Futbol ^a	158	109,367	16,99	,179	0,94		
	Basketbol ^b	78	110,55	16,50				
	Tenis ^c	92	110,141	17,98				
	Boks ^d	47	109,723	15,09				
	Güreş ^e	47	111,61	20,21				
Saldırganlık ve Öfke Ölçeği	Öfke	Futbol ^a	158	16,89	5,98	2,89	0,02*	a>b
		Basketbol ^b	78	16,32	6,25			b>c
		Tenis ^c	92	14,67	5,64			c<d
		Boks ^d	47	17,77	5,30			
		Güreş ^e	47	16,23	5,80			
	Saldırganlık	Futbol ^a	158	12,18	6,43	3,52	0,00**	a>c
		Basketbol ^b	78	12,00	6,60			b>c
		Tenis ^c	92	9,99	5,36			d>c
		Boks ^d	47	12,36	5,16			
		Güreş ^e	47	10,91	5,46			
Saldırganlık ve Öfke Toplam	Futbol ^a	158	29,67	11,42	3,70	0,00**	a>c	
	Basketbol ^b	78	28,32	11,76			b>c	
	Tenis ^c	92	24,66	9,81			c<d	
	Boks ^d	47	30,12	9,00				
	Güreş ^e	47	27,14	10,04				

*p<0.05, **p<0.001

Tablo 4 incelendiğinde, sporcuların spor branşına göre sportmenlik davranış ölçeği ile ölçek alt boyutları arasında anlamlı fark görülmemiştir (p>0.05). Sporcuların spor branşına göre saldırganlık ve öfke ölçeği toplam puanı ve öfke ve saldırganlık alt boyutlarında istatistiksel olarak fark belirlenmiştir (p<0.05).

Tablo 5. Sporcuların Eğitim Düzeyine Göre Sportmenlik Davranış Ölçeği ile Saldırganlık ve Öfke Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek Alt Boyut	Eğitim	N	\bar{x}	Sd	Df	T	P	
Sportmenlik Davranış Ölçeği	Kurallar	Lisans	375	24,72	4,40	420	,988	,378
		Lisansüstü	47	25,40	4,99			
	Kasti Davranışlar	Lisans	375	19,47	4,47	420	,549	,457
		Lisansüstü	47	19,85	4,62			
	Rakip	Lisans	375	12,45	2,47	420	1,904	,545
		Lisansüstü	47	13,17	2,34			
	Oyuna Bakış	Lisans	375	16,18	3,19	420	,058	,887
		Lisansüstü	47	16,21	3,44			
	Sportmen Davranış	Lisans	375	36,85	6,76	420	1,486	,726
		Lisansüstü	47	38,40	6,64			
Sportmenlik Toplam	Lisans	375	109,66	17,16	420	1265	,998	
	Lisansüstü	47	113,04	17,78				
Saldırganlık ve Öfke Ölçeği	Öfke	Lisans	375	16,54	5,92	420	2,132	,849
		Lisansüstü	47	14,60	5,68			
	Saldırganlık	Lisans	375	12,05	6,22	420	2,675	,002*
		Lisansüstü	47	9,55	4,27			
	Saldırganlık ve Öfke Toplam	Lisans	375	28,59	11,03	420	2,655	,108
		Lisansüstü	47	24,14	8,86			

*p<0.05, **p<0.001

Tablo 5'e baktığımızda, sporcuların eğitim düzeyine göre sportmenlik davranış ölçeği ile ölçek alt boyut puanları (kurallar, kasti davranışlar, rakip, oyuna bakış, sportmen davranış) arasında fark görülmemiştir ($p>0.05$). Saldırganlık ve öfke ölçeği toplam puanı ve öfke alt boyutunda fark gözlemlenmezken, saldırganlık alt boyutunda anlamlı fark görülmüştür.

Tablo 6. Sporcuların Sigara Kullanma Durumuna Göre Sportmenlik Davranış Ölçeği ile Saldırganlık ve Öfke Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Ölçek Alt Boyut	Sigara Kullanma	N	\bar{x}	Sd	Df	T	P
Sportmenlik Davranış Ölçeği	Kurallar	Evet	159	24,48	4,49	420	-1,11	0,84
		Hayır	263	24,98	4,45			
	Kasti Davranışlar	Evet	159	18,97	4,40	420	-1,94	0,78
		Hayır	263	19,84	4,51			
	Rakip	Evet	159	12,10	2,62	420	-2,77	0,01*
		Hayır	263	12,78	2,33			
	Oyuna Bakış	Evet	159	15,89	3,26	420	-1,49	0,40
		Hayır	263	16,37	3,18			
	Sportmen Davranış	Evet	159	35,94	7,50	420	-2,56	0,00*
		Hayır	263	37,68	6,19			
Sportmenlik Toplam	Evet	159	107,38	18,00	420	-2,48	0,20	
	Hayır	263	111,65	16,60				
Saldırganlık ve Öfke Ölçeği	Öfke	Evet	159	18,01	5,77	420	4,64	0,71
		Hayır	263	15,31	5,78			
	Saldırganlık	Evet	159	13,02	6,51	420	3,30	0,00*
		Hayır	263	11,02	5,69			
	Saldırganlık ve Öfke Toplam	Evet	159	31,02	11,10	420	4,37	0,22
		Hayır	263	26,33	10,40			

* $p<0.05$, ** $p<0.001$

Tablo 6'yı incelediğimizde, katılımcıların sigara kullanma durumuna göre sportmenlik davranış ölçeğinin rakip ve sportmen davranış alt boyut puanları ile fark görülürken, sportmen davranış ölçeği toplam ve diğer alt boyut (kurallar, kasti davranışlar, oyuna bakış) puanları arasında fark görülmemiştir ($p>0.05$). Sporcuların sigara kullanma durumuna göre saldırganlık ve öfke ölçeği toplam puanı ve öfke alt boyut puanları arasında fark görülmezken ($p>0.05$), saldırganlık alt boyut puanları arasında fark görülmüştür ($p<0.05$).

Tablo 7. Sporcuların Gelir Seviyesine Göre Sportmenlik Davranış Ölçeği ile Saldırganlık ve Öfke Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Ölçek Alt Boyut	Gelir Seviyesi	N	\bar{x}	Sd	Df	F	P
Sportmenlik Davranış Ölçeği	Kurallar	2000 TL ve altı ^a	239	24,70	4,46	421	,405	,749
		2001-3000 TL ^b	81	25,28	4,52			
		3001-4000 TL ^c	50	24,58	4,41			
		4001 TL ve üzeri ^d	52	24,69	4,56			
	Kasti Davranışlar	2000 TL ve altı ^a	239	19,53	4,50	421	0,05	,983
		2001-3000 TL ^b	81	19,60	4,46			
		3001-4000 TL ^c	50	19,52	4,31			
		4001 TL ve üzeri ^d	52	19,29	4,72			
	Rakip	2000 TL ve altı ^a	239	12,49	2,45	421	0,45	,987
		2001-3000 TL ^b	81	12,58	2,68			
		3001-4000 TL ^c	50	12,54	2,31			
		4001 TL ve üzeri ^d	52	12,60	2,37			
	Oyuna Bakış	2000 TL ve altı ^a	239	16,16	3,22	421	0,83	,475
		2001-3000 TL ^b	81	16,49	3,13			
		3001-4000 TL ^c	50	16,40	3,18			
		4001 TL ve üzeri ^d	52	15,63	3,33			

Saldırganlık ve Öfke Ölçeği	Sportmen Davranış	2000 TL ve altı ^a	239	36,89	6,85	421	0,41	,744
		2001-3000 TL ^b	81	37,73	6,90			
		3001-4000 TL ^c	50	37,04	6,32			
		4001 TL ve üzeri ^d	52	36,54	6,63			
	Sportmenlik Toplam	2000 TL ve altı ^a	239	109,76	16,81	421	0,36	,779
		2001-3000 TL ^b	81	111,69	17,82			
		3001-4000 TL ^c	50	110,08	16,99			
		4001 TL ve üzeri ^d	52	108,75	18,81			
	Öfke	2000 TL ve altı ^a	239	16,40	5,80	421	0,70	,548
		2001-3000 TL ^b	81	16,80	6,15			
		3001-4000 TL ^c	50	15,28	5,89			
		4001 TL ve üzeri ^d	52	16,25	6,17			
Saldırganlık	2000 TL ve altı ^a	239	11,65	5,85	421	1,07	,359	
	2001-3000 TL ^b	81	11,85	6,17				
	3001-4000 TL ^c	50	10,94	5,75				
	4001 TL ve üzeri ^d	52	13,02	7,18				
Saldırganlık ve Öfke Toplam	2000 TL ve altı ^a	239	28,05	10,44	421	,766	,514	
	2001-3000 TL ^b	81	28,65	11,17				
	3001-4000 TL ^c	50	26,22	10,70				
	4001 TL ve üzeri ^d	52	29,26	12,64				

*p<0.05, **p<0.001

Tablo 7 incelendiğinde, sporcuların gelir seviyesine göre sportmenlik davranış ölçeği ile saldırganlık ve öfke ölçek alt boyut puanları arasında fark tespit edilmemiştir (p>0.05).

Tablo 8. Sporcuların Yaşadıkları Yere Göre Sportmenlik Davranış Ölçeği ile Saldırganlık ve Öfke Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Ölçek Alt Boyut	Yaşadığı Yer	N	X	Sd	Df	F	P	Lsd
Sportmenlik Davranış Ölçeği	Kurallar	İl ^a	56	25,70	4,81	421	1,362	,257	
		İlçe ^b	37	24,43	5,42				
		Büyükşehir ^c	329	24,68	4,29				
	Kasti Davranışlar	İl ^a	56	20,68	4,17		2,260	,106	
		İlçe ^b	37	19,08	5,84				
		Büyükşehir ^c	329	19,36	4,34				
	Rakip	İl ^a	56	13,41	2,15		4,214	,015*	a>b a>c
		İlçe ^b	37	12,38	2,58				
		Büyükşehir ^c	329	12,39	2,47				
	Oyuna Bakış	İl ^a	56	16,29	3,45		,194	,824	
		İlçe ^b	37	16,46	3,50				
		Büyükşehir ^c	329	16,14	3,15				
Sportmen Davranış	İl ^a	56	37,96	7,31		,627	,535		
	İlçe ^b	37	36,78	7,31					
	Büyükşehir ^c	329	36,89	6,61					
Sportmenlik Toplam	İl ^a	56	114,03	17,16		1,740	,177		
	İlçe ^b	37	109,135	21,83					
	Büyükşehir ^c	329	109,468	16,64					
Saldırganlık ve Öfke Ölçeği	Öfke	İl ^a	56	15,07	4,96		1,841	,160	
		İlçe ^b	37	15,70	6,19				
		Büyükşehir ^c	329	16,61	6,02				
	Saldırganlık	İl ^a	56	10,07	4,09		2,775	,064	
		İlçe ^b	37	11,41	6,37				
		Büyükşehir ^c	329	12,11	6,29				
	Saldırganlık ve Öfke Toplam	İl ^a	56	25,1429	7,21		2,760	,064	
		İlçe ^b	37	27,1081	11,96				
		Büyükşehir ^c	329	28,7143	11,22				

*p<0.05, **p<0.001

Tablo 8 değerlendirildiğinde, katılımcıların yaşadıkları yere göre sportmenlik davranış ölçeği ile ölçek alt boyut puanları (kurallar, kasti davranışlar, oyuna bakış, sportmen davranış) arasında fark görülmezken ($p>0.05$), rakip alt boyut puanlarında fark görülmüştür ($p<0.05$). Sporcuların yaşadıkları yere göre saldırganlık ve öfke ölçeği ile ölçek alt boyut puanları (öfke, saldırganlık) arasında fark görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 9. Sporcuların Sportmenlik Davranış Ölçeği ile Saldırganlık ve Öfke Ölçeği Arasındaki Korelasyon Analizi

N=422		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Kurallar ¹	R	1								
	P									
Kasti Davranışlar ²	R	,596**	1							
	P	,000	,000							
Rakip ³	R	,545**	,515**	1						
	P	,000	,000	,000						
Oyuna Bakış ⁴	R	,500**	,487**	,430**	1					
	P	,000	,000	,000	,000					
Sportmen Davranış ⁵	R	,561**	,516**	,569**	,648**	1				
	P	,000	,000	,000	,000	,000				
Sportmenlik Toplam ⁶	R	,806**	,782**	,722**	,759**	,874**	1			
	P	,000	,000	,000	,000	,000	,000			
Öfke ⁷	R	-,247**	-,314**	-,248**	-,151**	-,246**	-,306**	1		
	P	,000	,000	,000	,002	,000	,000	,000		
Saldırganlık ⁸	R	-,262**	-,298**	-,311**	-,214**	-,281**	-,340**	,648**	1	
	P	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	
Öfke ve Saldırganlık Toplam ⁹	R	-,280**	-,337**	-,309**	-,202**	-,291**	-,356**	,905**	,910**	1
	P	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

* $p<0.05$, ** $p<0.001$

Araştırmaya katılan sporcuların sportmenlik davranış ile saldırganlık ve öfke düzeyleri arasındaki ilişki Tablo 9’da verilmiştir. Korelasyon analizi sonuçlarına göre, sporcuların sportmenlik davranış puanları ile sportmenlik davranışının kurallar, kasti davranışlar, rakip, oyuna bakış, sportmen davranış boyutlarının puanları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunurken; sporcuların sportmenlik davranış puanları ile öfke ve saldırganlık puanları ve öfke ve saldırganlığın öfke, saldırganlık boyutlarının puanları arasında orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 10. Sporcuların Sportmenlik Davranış Düzeylerinin, Saldırganlık ve Öfke Düzeylerini Yordama Gücü

Öfke ve saldırganlık	Standartlaştırılmamış Katsayılar			Standartlaştırılmış Katsayılar		
	B	Std.hata	B	T	P	
	Sportmenlik Davranış Toplam	52,865	3,209		16,474	0,00
	-,225	,029	-,356	-7,811	0,00	
	R=,356 ^a	R ² =,127	F=61,015	p=,000 ^b		

a. Öfke ve Saldırganlık Toplam

b. Sportmenlik Davranış Toplam

Tablo 10 incelendiğinde Sportmenlik Davranış ile Öfke ve Saldırganlık arasında oluşturulan model anlamlı ilişki sunmaktadır ($R=,356$ $R^2=,127$; $p<0.05$). Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde; sportmenlik davranış ($t=16,474$ $p=0.05$), öfke ve saldırganlığın, sportmenlik davranışını yordadığı ve toplam varyansın %12,7’sini açıkladığı görülmüştür.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Spor müsabakaları incelendiğinde spor ahlakına uygun olmayan birçok davranışın spor alanlarında sergilendiği görülmektedir. Taraftarların, spor yöneticilerinin, antrenörlerin, spor yorumcularının ve sporcuların spor etiğine uygun olmayan davranışları sporun ruhunu kirletmektedir. Spor kavramı etik, ahlak, hoşgörü, barış, eşitlik, haz, mutluluk, saygı ve hukuk gibi kavramları bünyesinde barındırmaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda çalışmamızda sporcuların sportmenlik davranışlarının öfke ve saldırganlık düzeylerini etkileyip etkilemedikleri literatür ile tartışılacaktır. Araştırma bulguları incelendiğinde sporcuların cinsiyet değişkenine göre sportmenlik davranış ölçeğinden ve saldırganlık ve öfke ölçeğinden almış oldukları puanlar incelendiğinde; sporcuların cinsiyetlerine göre sportmenlik davranış ölçeğinin alt boyutlarından kurallar, oyuna bakış, sportmen davranış ve sportmenlik davranış ölçeği toplam puanı ile istatistiksel olarak anlamlı fark görülmüştür. ($p < 0.05$).Görülen bu farkın kadın sporcuların lehine olduğu görülmüştür. Elde etmiş olduğumuz bu sonucun cinsiyet rolleri ile yakından ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü cinsiyet rolleri kadının ve erkeğin sosyal olarak tanımlanmış cinsiyet özelliklerine göre toplum içinde üstlenmesi beklenen roller, sahip olması istenen davranışlar, tutumlar ve özellikler şeklinde ifade edilmektedir (Bem, 1984). Bunun yanı sıra, kadınların sporcuların daha dürüst ve adaletli oldukları, kurallara uydukları, yönetime ve rakibe karşı daha saygılı davrandıkları, etik ilke anlayışının daha baskın olduğundan dolayı olduğunu düşünüyoruz. Yapılan araştırmalarda; kadınların erkeklere göre spor alanında kurallara, rakibe ve yetkililere saygı gösterdikleri, sosyal normlara uyarak sportmen davranış sergiledikleri belirtilmiştir (Lee ve ark., 2007; Christoforidis, ve ark., 2010; Can, 2016; Koç ve Güllü, 2017). Benzer bir çalışmada araştırmacılar Gürpınar ve Kurşun(2013) çalışmalarında kadınların sportmenlik puanlarının erkeklere oranla daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Araştırmacılar Duda ve ark. (1991) cinsiyet değişkeni ile sportmenlik arasında fark olduğunu tespit etmiştir. Tsai ve Fung (2005) de kadınların sportmenliği erkeklere göre daha çok önemseydiğini ortaya koymuştur. İlgili literatür sonuçları çalışmamızı destekler niteliktedir. Araştırma bulgularını incelediğimizde cinsiyet değişkenine göre saldırganlık ve öfke ölçeği puanları arasında ise anlamlı fark tespit edilmemiştir. İlgili literatür incelendiğinde, araştırmacılar Coulomb-Cabagno ve Rascle (2006), hentbol ve futbolculara yaptığı çalışmalarında erkeklerin kadınlara oranla daha saldırgan olduğunu belirlemiştir. Başka bir çalışmada ise, Tucker ve Parks (2001), kadınların saldırgan davranış puanlarının erkeklerden daha düşük olduğunu bulmuştur. Benzer bir çalışmada Güvendi ve Keskin (2020) sporda saldırganlık ve öfke ölçeğinin saldırganlık alt boyutunda cinsiyete anlamlı farklılık görülmezken, cinsiyete göre öfke alt boyutunda anlamlı fark gözlemlenmiştir. Güvendi ve Türksoy (2019) yaptıkları bir çalışmada, sporcuların ahlaki uzaklaşma ve saldırganlık düzeylerini incelemişlerdir. Fiziksel ve sözel saldırganlık puanları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, erkek sporcuların ortalamalarının kadın sporculara göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu tespit etmişlerdir. Bu çalışmalara ek olarak Özsarı ve diğerleri, (2021) Taekwondo branşı ile ilgilenen sporcular üzerinde yaptıkları araştırmada, kadın ve erkek sporcular arasında anlamlı bir farkın bulunmadığını belirlemişlerdir. Çalışmamızdan farklı sonuç elde etmelerinin nedeni olarak örneklem grubumuzun yaş ve yapmış oldukları spor branşlarının farklı olması ifade edilebilir. Araştırma bulgularını değerlendirdiğimizde, sporcuların yaş gruplarına göre sportmenlik davranış ölçeği ve alt boyutları arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir ($p > 0.05$).Benzer çalışmalar incelendiğinde Yalçın ve diğerleri, (2020) tarafından

yapılan çalışmada, yaş değişkeni ile sportmenlik yönelimleri arasındaki ilişkinin anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Gürpınar ve Kurşun (2013) basketbol ve voleybol branşlarında yaşa göre sportmenlik yönelimlerini inceledikleri çalışmalarında yaş büyük sporcuların sportmenlik puanlarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Başka bir çalışmada ise araştırmacılardan Tsai ve Fung (2005), yaş büyük sporcuların sportmenlik yönelimlerini daha düşük bulmuştur. Sporcuların yaş değişkenine göre saldırganlık ve öfke ölçeği toplam puanları ve alt boyutları arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir. Saldırganlık ve öfke ile ilgili yapılmış çalışmalar incelendiğinde ise Ersoy, Tazegül ve Sancaklı (2012) güreşçilerin yaşlarının saldırganlık üzerinde bir etkisinin olmadığını tespit etmiştir. Benzer çalışmalarda sporcuların saldırganlık seviyelerinin yaş ile bir ilgisi olmadığını tespit etmişlerdir (Erdoğan ve ark., 2018; Güvendi ve Keskin, 2020; Kafalı ve ark., 2017). Bu durum bireyin kişilik özellikleri, psikolojik durumu, sosyal koşulları gibi değişkenlerden kaynaklanabileceği ifade edilebilir. Bu yönde yapılacak çalışmalar sporcuların sportmen davranış ile saldırganlık ve öfke düzeyinin farklılaşma durumuna açıklık getirecektir. Araştırma bulguları değerlendirildiğinde, sporcuların spor branşına göre sportmenlik davranış ölçeği ile ölçek alt boyutları arasında anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$). Benzer çalışmalar incelendiğinde, Yalçın ve diğerleri, (2020) çalışmalarında bireysel ve takım sporları ile sportmenlik yönelimleri arasındaki ilişki incelendiğinde farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığını tespit etmiştir. Çalışmamızla paralellik göstermektedir. Ayrıca ilgili literatürde çalışmamızdan farklı sonuçlar elde eden çalışmalarda (Tucker ve Parks, 2001; Tsai ve Fung, 2005; Coulomb- Cabagno ve Rasclé, 2006; Kılınç, 2020; Lee ve ark., 2007; Kaye ve Ward, 2010) gözlemlenmiştir. İlgili literatürde farklı sonuçlar çıkmasının nedeni olarak çalışmamıza birden fazla bireysel ve takım sporu ile uğraşan sporcuların katılmasından kaynaklı olabileceği söylenebilir. Takım sporu ile uğraşan sporcuların sorumluluklarını bilen ve takım arkadaşlarına saygılı davranışları spor organizasyonlarında sportmenlik davranışının artacağı ifade edilebilir. Sporcuların spor branşına göre saldırganlık ve öfke ölçeği toplam puanı ve öfke ve saldırganlık alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmiştir ($p<0.05$). Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında ise boks branşının saldırganlık ve öfke puanlarının yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bunun en belirgin nedenlerinden boks, doğası gereği fiziksel mücadele içeren, rakip oyuncuyla temas halinde olan ve gerilim içeren bir spor olmasından ve maruz kalınan şiddete karşılık vermek istemesinden kaynaklı boks sporcuları öfkeli ve saldırgan tutum gösterebilirler. Literatür incelendiğinde spor branşlarındaki temas oranı arttığında sportmenlik davranışlarının da azaldığı düşünülebilir (Tucker ve Lori (2001). Araştırmacılardan Güvendi ve Keskin (2020) sporda saldırganlık ve öfke ölçeğinin alt boyutlarında spor branşına göre anlamlı fark tespit etmişlerdir. Kuruç ve Bayar (1989), bireysel spor yapan erkeklerin takım sporu yapan erkeklerden daha saldırgan davranışlar sergilediklerini tespit etmişlerdir. Afyon (2015) yaptığı çalışmada boks, taekwondo gibi rakibe doğrudan bireysel temas gerektiren spor yapanların daha öfkeli ve saldırgan tutum sergilediklerini belirlemiştir. Çin’de 414 profesyonel sporcu ile yapılan çalışmada boksörlerin öfke ve saldırganlık puanlarının daha yüksek çıktığı tespit edilmiştir (Chen ve ark., 2019). Yapılan bir çalışmada, temas sporu yapanların öfke ve saldırganlık düzeylerinin yüksek olduğu söylenmiştir (Ahmadi ve ark., 2011). Sporcuların öfke ve saldırganlık düzeylerinin araştırıldığı başka bir çalışmada, boksörlerin puanlarının yüksek çıkması çalışma bulgularımızı desteklemektedir (Tetiana ve ark., 2021). Karakuzulu (2018), yaptığı çalışmada savunma sporlarıyla ilgilenen katılımcıların diğer bireysel spor branşlarıyla ilgilenen

katılımcılara göre karşılaştırma yaptığında yıkıcı saldırganlık, edilgen saldırganlık, atılgan maddeleri alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık tespit etmiştir. Araştırma sonuçları incelendiğinde, sporcuların eğitim düzeyine göre sportmenlik davranış ölçeği ile ölçek alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$). İlgili literatür incelendiğinde araştırmacılardan Küçükçekeken (2019) futbolcuların fairplay davranışlarını incelediği çalışmasında eğitim düzeyi ile anlamlı fark tespit etmemiştir. Bu sonuç çalışmamızla paralellik göstermektedir. Fakat farklı sonuçlara ulaşan çalışmalarda gözlemlenmiştir. Araştırmacılardan İkizle ve Tekin (2004), sporda fanatizme yol açan güdüleri ve cinsiyet unsurunu araştırdığı çalışmada katılımcıların çok yönlü sportmenlik ölçeği puan ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre farklılık gösterdiğini tespit etmişlerdir. Eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin sportmenlik yöneliminin yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Başka bir çalışmada Bölükbaşı ve Kılıçgil, taekwondo ve yüzme branşı ile ilgilenen bayan sporcuların dindarlık durumlarını incelediği çalışmasında katılımcıların çok yönlü sportmenlik ölçeği puanlarının öğrenim durumu değişkenine göre farklılaştığını gözlemlemişlerdir. Araştırmacılardan Kılınc (2020) ve Turan (2021) eğitim seviyesi değişkenine göre anlamlı fark tespit etmişlerdir. Özşarı ve ark.(2018) çalışmasında eğitim seviyesine göre sportmenlik yöneliminde anlamlı fark tespit etmiştir. Çalışmalar arasındaki bu tutarsızlıklar katılımcıların farklı özelliklerinden (yaş, kültürel ve ailevi yapı, spordan beklentiler ve spor yapma amacı, okul, eğitim seviyesi) kaynaklandığı düşünülebilir. Çünkü bireyin etik standartları ve sportmenlik davranışları doğrudan eğitimle ilgilidir. Günümüzde toplumun genelinde spor bir eğitim aracı olarak kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra eğitim olarak görülen spordan istenilen başarıyı elde etmek için sporcuların spor etiğine, felsefi ilke ve kurallara bağlı kalması beklenmektedir (Şahin, 2015; Pehlivan, 2004). Sporcuların eğitim düzeyi değişkenine göre saldırganlık ve öfke ölçeği ve öfke alt boyutunda anlamlı fark gözlemlenmezken, saldırganlık alt boyutunda anlamlı fark tespit edilmiştir. Bu farkın üniversite öğrencilerin lehine olduğu gözlemlenmiştir. Benzer çalışmalar incelendiğinde sporcuların eğitim seviyesi ile saldırganlık ve öfke arasında bir fark tespit edilememiştir (Shokoufeh, 2018; Doğan, 2016; Baykan, 2018). Çalışma bulguları ve ilgili literatür farklılık göstermektedir. Bunun nedenlerini değerlendirdiğimizde sporda saldırganlıkla sık karşılaşılır. Bu durum sporcunun özelliklerine, antrenörün uyguladığı teknik ve taktiğe, taraftar ve medya baskısına bağlı olabilir. Özellikle takım sporlarında saldırganlık barındıran kavramlar yerleşik durum almıştır. Örneğin, “agresif savunma”, “agresif oyun” bunlardan bazılarıdır. Aynı zamanda kuralları ihlal etmediği sürece desteklenir, hatta ödüllendirir. Oysa, günlük yaşamda saldırgan tutum ve davranışlar ya toplumsal kurallarla ya da yasalarla sınırlanmıştır; ceza uygulanır. Nitekim sporcuların spor branşına göre saldırganlık ve şiddet eğilimine karşı farkındalık yaratacak eğitim, konferans, panel gerçekleştirilerek sporculara destek sağlanmalıdır. Araştırma bulguları değerlendirildiğine, sporcuların sigara kullanma durumuna göre sportmenlik davranış ölçeğinin rakip ve sportmen davranış alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görülürken ($p<0.05$), sportmen davranış ölçeği toplam ve diğer alt boyut (kurallar, kasti davranışlar, oyuna bakış) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$). Elde etmiş olduğumuz bu bulgu değerlendirildiğinde sigara kullanmayan sporcuların rakibe daha sportmence davrandıkları gözlemlenmiştir. Sigara kullanmanın saldırganlık ve stresi artırdığını ve sporcuların antisosyal davranış gösterdiklerini belirtmişlerdir (Süner ve ark.,2014). Sporcuların sigara kullanma durumuna göre saldırganlık ve öfke ve alt boyutları arasında fark görülmezken

($p>0.05$), saldırganlık alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir ($p<0.05$). Araştırmacılardan Süner ve ark. (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmaya göre sigara kullanmanın saldırganlığı tetikleyici etkenlerden birisi olan stresi artırdığını vurgulanmıştır. Yapılan araştırmalarda sigara kullanan sporcuların saldırganlık puanlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir (Yurttaş, 2016; Yorulmaz, 2019). Araştırmacılardan Özgider ve ark (2021), yaptıkları çalışmada sigara kullanma durumu ile anlamlı bir fark tespit etmiştir. Beşkat (2016), yapmış olduğu çalışmasında sigara kullanma durumu ile saldırganlık alt boyut puan ortalamalarının ve şiddet içerikli eylemlere eğiliminin sigara kullanmayan bireylere göre anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Elde edilen bulguları değerlendirdiğimizde sigara kullanmayan sporcuların rakibe, hakemin kararlarına ve oyun kararlarına daha saygılı oldukları söylenebilir. Sporcuların gelir seviyesine göre saldırganlık ve öfke ölçeği ile ölçek alt boyut puanları (öfke, saldırganlık) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$). İlgili literatürde çalışmalar incelendiğinde Ekmekçi (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada sportmenlik anlayış düzeyleri ile gelir seviyesi arasında anlamlı fark tespit etmemiştir. Sporcuların gelir seviyesine göre saldırganlık ve öfke ölçeği ile ölçek alt boyut puanları (öfke, saldırganlık) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$). Benzer çalışmalar incelendiğinde Shokoufeh (2018) çalışmasında sporda saldırganlık puanlarının gelir durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği bulgularını elde etmiştir. Yavuz (2015) çalışmasında saldırganlık ve öfke puanlarının gelir seviyesine göre anlamlı fark göstermediğini tespit etmiştir. Baykan (2018) çalışmasında öfke puanlarının gelir seviyesine göre anlamlı fark göstermediği bulgularını elde etmiştir. Araştırma bulguları ile literatür bulgularının genel olarak benzerlik gösterdiği; buna karşın demografik değişkenlerin bir kısmında farklılıklar olduğu ancak bu farklılıkların literatürün tamamı ile ayrılmadığı dikkate alındığında sporcuların saldırganlık ve öfke düzeylerinin yaptıkları spor branşlarının farklı olmasından kaynaklı farklı gelir seviyesine sahip oldukları ve bu nedenle farklılığın ortaya çıkmadığı söylenebilir. Araştırma bulguları incelendiğinde, sporcuların yaşadıkları yere göre sportmenlik davranış ölçeği ile ölçek alt boyut puanları (kurallar, kasti davranışlar, oyuna bakış, sportmen davranış) arasında fark gözlemlenmezken ($p>0.05$), rakip alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmüştür. Bu bulgu değerlendirildiğinde il merkezinde yaşayan sporcuların sportmenlik davranış ölçeğinin rakip alt boyut puanları daha yüksek çıkmıştır. İl merkezinde yaşayanların sportmenlik eğilimlerinin daha yüksek olmasının nedeninin, il merkezinde yaşayanların toplumsal hayatın beraberinde getirdiği norm ve kurallara uygun yaşama, nezaket, karşılıklı saygı, iş birliği ve dayanışma gibi şehirlilik ahlakı sayılan değerlere uyum sağlamasından kaynaklandığını söyleyebiliriz. Bulgularımıza benzer sonucun elde edildiği, Çalayır ve ark. (2017) yapmış oldukları çalışmada hokey sporu yapan sporcuların yaşadıkları yerin sportmenlik düzeylerini farklılaştırdığını tespit etmişlerdir. İlgili literatür sonuçlarımızı desteklemektedir. Araştırma bulguları incelendiğinde, sporcuların sportmenlik davranış puanları ile alt boyutları arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Sportmenlik davranışı ile saldırganlık ve öfke arasında orta düzeyde negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sporcuların sportmenlik puanları arttığında saldırganlık ve öfke düzeylerinin düştüğünü söyleyebiliriz. Benzer çalışmalar incelendiğinde, araştırmacılardan Odacı ve Çelik'in (2013) araştırmasında da benzer biçimde problemler internet kullanımı ile saldırganlık arasında ilişki olduğu tespit etmiştir. Başka bir çalışmada ise Ayazseven ve Önder internet bağımlılığının saldırganlık ile pozitif korelasyonu olduğunu bulmuştur.

Ayrıca toplam varyansın %12,7'sini açıkladığı görülmüştür. Ayrıca sporcuların sportmenlik davranış puanları ile öfke ve saldırganlık puanlarının ters yönde negatif ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya göre, öfkeli ve saldırgan eğilimde olan sporcuların sportmenlik değerlerinin daha geri planda olduğu, sosyal normlara, rakibe, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara daha az uyum sağladıkları söylenebilir. İlgili alan yazında gerçekleştirilen çalışmalarda ise, öfkeli ve saldırgan bireylerin karşısındakine saygı göstermedikleri (Blair, 2018), sporcuların müsabaka esnasında anti-sosyal davranışlar sergiledikleri (Sofia ve Cruz, 2017), rakiplerine karşı sportmenlik dışı davranışlar sergilediklerinin (Gencheva, 2015) belirlenmesi çalışma sonuçlarımızı destekler niteliktedir. Sonuç olarak; farklı branşlarda spor yapan spor bilimleri öğrencilerinin sportmenlik davranışı ile saldırganlık ve öfke düzeyleri arasında ilişki bulunmuştur. Nitekim sporcuların sportmenlik davranışlarının artmasıyla saldırganlık ve öfke düzeyleri azalış göstermektedir. Aynı zamanda cinsiyet, yaşadığı yer, sigara kullanma durumunun sportmenlik davranışını etkilediği tespit edilmiştir. Spor branşı ve sigara kullanma durumunun ise saldırganlık ve öfke düzeyinin önemli etkenleri olduğu belirlenmiştir.

ÖNERİLER

- Spor ortamı kurallara, sosyal ve ahlaki değerlere ulaşmak için bireylere en iyi fırsatı sunar. Dolayısıyla, sporculara müsabaka dönemleri başlamadan önce, sportmenlik konusu ile ilgili eğitim, seminer ve konferanslar verilerek sportif karakter özelliklerinde gelişme sağlanabilir.
- Spor federasyonlarının sporda öfke ve saldırganlık kontrolü ile sportmenlik davranışlarını destekleyici etkinlikler yapması önerilir.
- Gelecek araştırmalar için daha geniş bir örnekleme araştırmalar yapılmasının literatüre katkı sağlayacağı öngörülmektedir.
- Yapılacak olan diğer çalışmalarda farklı demografik değişkenlerin de kullanılması alan yazına yeni bir katkı sağlayacaktır.

ETİK METİN

"Bu makalede dergi yazım kuralları, yayın ilkeleri, araştırma ve yayın etiği, dergi etik kurallara uyuldu". Makale ile ilgili doğabilecek ihlallerin sorumluluğu yazarlarına aittir. Etik kurul onayı Erciyes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan 25.01.2022 tarih ve 16 başvuru numaralı etik kurul izni alınmıştır.

Yazar(lar) Katkı Oranı: Bu çalışmada ilk yazarın katkı oranı %40 olup, ikinci yazarın katkı oranı %20, üçüncü yazarın katkı oranı %20, dördüncü yazarın katkı oranı %20 olmuştur.

KAYNAKÇA

- Ahmadi, SS, Besharat, MA, Azizi, K., & Larijani, R. (2011). The relationship between anger and aggression dimensions in contact and non-contact sports. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 247-251.
- Afyon YA, Metin SC.(2015). Muğla Süper Amatör Ligindeki Futbolcuların Saldırganlık Düzeylerinin incelenmesi, *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 6(1):5-11.
- Aydın, A. ve Akgün, S. (2014). Ergenlikte reaktif-proaktif saldırganlık, öfke ve narsisizm ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 29(73), 44-56..
- Ayub, N., Kimong, P. J. & Ahmad, P. H. M. (2020). The relationship between anger and aggression among drug-dependent males. *International Journal of Social Science and Humanity*, 10(2), 51-56.
- Bahçe, A., Turan, M.B. (2022), Eylem araştırması: Beden eğitimi ve spor dersi esnasında öğrencilerin diğer öğrenciler tarafından izlenmelerine yönelik görüşleri, S. KOSOVA, M. KOCA KOSOVA içinde Spor Bilimleri Alanındaki Gelişmeler (s. 5-22), Ankara: Duvar Yayınları.
- Bahçe, A., Turan, M.B. (2022), Z kuşağı ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik görüşleri, M. İLKİM içinde, Spor Bilimlerinde Teori ve Araştırmalar (s. 1-18), İzmir: Serüven Yayınevi
- Brugman, S., Lobbestael, J., Arntz, A., Cima, M., Schuhmann, T., Dambacher, F., & Sack, A. (2014). Identifying cognitive predictors of reactive and proactive aggression. *Aggressive behavior*, 41(1), 51-64.
- Baykan, E. (2018). *Y ve Z nesil tekvondocuların sürekli öfke düzeylerinin saptanması ve ilişkili faktörlerin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bartoll, O. C. (2019). Los valores educativos del deporte: el fair-play como ética cívica. *Utopía y praxis latinoamericana: revista internacional de filosofía iberoamericana y teoría social*, (87), 86-96.
- Boxer, P. & Tisak, M. S. (2005). Children's beliefs about the continuity of aggression. *Aggressive Behavior*. Vol.00, 1-17.
- Bbc News.(2019). <https://www.bbc.co.uk/search?q=serena+wimblon+2019&page=1>.
- Bem, S. L. (1984). Androgyny and gender schema theory: A conceptual and empirical integration. In T. B. Sonderegger (Eds.), *Psychology and gender: Nebraska Symposium on Motivation*,.
- Beşkat, M. (2016). *Futbol seyircilerinin empatik eğilimleri ile sporda saldırganlık ve şiddet düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Şanlıurfa örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Blair, RJR (2018). Empati ve öfke özellikleri: psikopati ve saldırganlıkla ilişkili diğer bozukluklar için çıkarımlar. *Royal Society B'nin Felsefi İşlemleri: Biyolojik Bilimler*, 373 (1744), 20170155.
- Balcıoğlu İ.(2003). *Sporun Sosyolojisi ve Psikolojisi*, Bilge Yayıncılık.
- Can, S. (2016). Can emotionally intelligent volleyball players be more prone to sportspersonship. *Journal of education and training studies*. 4(7). 54-60.
- Carver, C. E. & Harmon-Jones, E. (2009). Anger is an approach-related affect: Evidence and implications, *Psychological Bulletin*, 135(2), 183-204. <https://doi.org/10.1037/a0013965> adresinden 01.04.2020 tarihinde erişilmiştir

- Christoforidis, C., Kalivas, V., Matsouka, O., Bebetos, E. & Kambas, A. (2010). "Does gender affect anger and aggression in handball players?". *The Cyprus Journal of Sciences*. 8. 3-11.
- Chen X, Zhang G, Yin X, Li Y, Cao G, Gutiérrez-García C & Guo L (2019) The Relationship Between Self-Efficacy and Aggressive Behavior in Boxers: The Mediating Role of Self-Control. *Front. Psychol.* 10:212. doi: 10.3389/fpsyg.2019.00212.
- Coulomb-Cabagno, G., & Rasclé, O. (2006). Team Sports Players' Observed Aggression as a Function of Gender Competitive Level and Sport Type. *Journal of Applied Social Psychology*, 36 (8), 1980-2000.
- Çalayır, Ö. Yıldız, N., Yaldız, Ö., & Çoknaz, H. (2017). Hokey müsabakalarına katılan sporcuların beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi. *İ.Ü Spor Bilimleri Dergisi*,7(2), 27-37.
- Doğan, V. (2016). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ile problem çözme becerilerinin tespiti* [Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Doğan O.(2004). *Spor Psikolojisi* . Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları No.97.
- Duda, J. L., Olson, L. K., & Templin, T. J. (1991). "The Relationship of Task and Ego Orientation to Sportsmanship Attitudes and the Perceived Legitimacy of Injurious Acts". *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 62, 79-87.
- Ersoy, A.,Tazegül, Ü.,& Sancaklı, H. (2012). Güreşçilerin Saldırganlık Düzeylerinin Sosyo Demografik Açından incelenmesi (Ankara Örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 385-397.
- Erdemli A.(2003). *Temel Sorunlarıyla Spor Felsefesi*, s. 57-58.
- Erdoğan M., Koçyiğit M., Kayışoğlu NB. & Yılmaz B. (2018). Futbol ve futsal branşlarında spor yapan genç kadınların saldırganlık yaklaşımları. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*. 4(S1), 1-14.
- Erdoğan Y.(2010). Öğrencilerin Saldırganlık Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmeleri. Karacan Eğitim Kurumları. *International Conference On New Trends In Education And Their Implications*.
- Ekmekçi C.(2020). *Farklı düzeylerde spor yapan sporcuların sportmenlik anlayış düzeyleri ile yaşam kaliteleri arasındaki ilişkinin araştırılması*. [Yüksek Lisans Tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.
- Gencheva, N. (2015). Aggression in young athletes. *Research in Kinesiology*, 43 (2), 205-209.
- Gözler A., Turan BN., Turan MB. (2020). Çocuk Oyunlarının İlkokul Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 14(2), 186-201.
- Gürbüz, B., Kural, S. & Özbek, O. (2019). Sporda Saldırganlık ve Öfke Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 206-217.
- Gümüş, H., Saracli, S., Yagmur, R., Isik, O., & Ersoz, Y. (2020). The investigation of sportsmanship behaviors of university students. *Revista de Psicología del Deporte (Journal of Sport Psychology)*, 29(1), 13-20.
- Gürpınar, B., & Kurşun, S. (2013). Basketbolcuların ve futbolcuların sportmenlik görünümleri. *Akdeniz Beşeri Bilimler Dergisi*, 3 (1), 171-176.
- Güvendi, B. & Keskin, B. (2020). Sporcuların Antrenörlerinden Algıladıkları Etik Dışı Davranış Algısına Göre Saldırganlık ve Öfke Davranışlarının İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5 (2) , 134-145 . DOI: 10.31680/gaunjs.718565

- Güvendi, B., & Işım Türksoy, A. (2019). Moral disengagement and aggression in fight sport athletes. *Journal of Education and Training Studies*, 7(7), 118-123.
- Harwood, A., Lavidor, M., & Rassovsky, Y. (2017). Reducing aggression with martial arts: A meta-analysis of child and youth studies. *Aggression and Violent Behavior*, 34, 96–101.
- Hubbard, J. A., Smithmyer, C. M., Ramsden, S. R., Parker, E. H., Flanagan, K. D., Dearing, K. F., Relyea, N. & Simons, R. F. (2002). Observational, physiological, and self-report measures of children’s anger: Relations to reactive versus proactive aggression. *Child Development*, 73(4), 1101-1118. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00460> adresinden 01.04.2020 tarihinde erişilmiştir.
- İkizler, H. C., & Tekin, A. (2008). Sporda fanatizme neden olan güdüler ve cinsiyet. *Türkiye Kick Boks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 28-38.
- Kaye, M. P. & Ward, K. P. (2010). Participant-related differences in high school athletes’ moral behavior. *Athletic Insight: The Online Journal of Sport Psychology*, 12(1), 1-17
- Karakuzulu, Ç. E. (2018). *Savunma ve dövüş sporları yapan sporcular ile diğer bireysel sporları yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kafalı, S., Hünkâr, İ., Keçeci, O. & Demiray, E. (2017). Bireysel spor ve takım sporu yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin araştırılması. *Journal of International Social Research*, 10(50), 386-390.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler*, Nobel Akademik Yayıncılık, 31. Basım.
- Kurthan Fişek.(2003). *Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi: Dünyada ve Türkiye’de*, YGS Yay.
- Koçak, İ., ve Balçıklı, G. S. (2021). Savunma Sporları ve Empati: Elit Sporcularda Empati Becerilerinin İncelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 26(2), 203-218.
- Koç, Y. ve Güllü, M. (2017). “Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi”. *Spormetre*. 15(1). 19-30
- Kılıçgil E.(2004). “Taekwondo Ve Yüzme Branşlarındaki Bayan Sporcuların Dindarlık Boyutları,*Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*. 2: 61-72
- Küçükataçken, V. (2019). *Amatör kluplerde futbol oynayan sporcuların fair play anlayışlarının incelenmesi*. [Yüksek Lisans tezi]. Karamanoğlu Mehmet bey üniversitesi. Sosyal bilimler Enstitüsü.
- Koruç Z. & Bayar P.(1989). *Sporun Kişilik Üzerine Etkileri Araştırma Raporu*, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü. SESAM.
- Kılınç, B. (2020) *Farklı Spor Branşlarıyla Uğraşan Bireylerin Sportmenlik Düzeylerinin İncelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yozgat Bozok Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalı.
- Lee, M. J., Whitehead, J. & Ntoumanis, N. (2007). Development of the attitudes to moral decisionmaking in youth sport questionnaire (AMDYSQ). *Psychology of Sport and Exercise*, 8(3), 369-392. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2006.12.002>.

- Maxwell, J. P., & Moores, E. (2007). The development of a short scale measuring aggressiveness and anger in competitive athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 8(2), 179-193
- Mutz, M., & Baur, G. (2009). The role of sports for violence prevention: Sport club participation and violent behaviour among adolescents. *International Journal of Sport Policy*, 1, 305–321.
- Martin, R., Watson, D. & Wan, C. K. (2000). A three-factor model of trait anger: Dimensions of affect, behavior, and cognition. *Journal of Personality*, 68(5), 869-897. <https://doi.org/10.1111/1467-6494.00119> adresinden 01.04.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Miller, B. W., Roberts, G. C., & Ommundsen, Y. (2004). Effect of motivational climate on sportspersonship among competitive youth male and female football players. *Scandinavian Journal of Medicine ve Science in Sports*, 14(3), 193-202.
- Omlı, J., & LaVoi, N. M. (2009). Background anger in youth sport: A perfect storm?. *Journal of Sport Behavior*, 32(2), 242-260.
- Orobio de Castro, B., Merk, W., Koops, W., Veerman, J. W. & Bosch, J. D. (2005). Emotions in social information processing and their relations with reactive and proactive aggression in referred aggressive boys. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 34, 105-116. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp3401_10 adresinden 01.04.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Odacı, H. & Berber Çelik, Ç.(2013). Who Are Problematic İnternet Users? An İnterestigation Of The Correlations Between Problematic İnternet Use And Shyness, Loneliness, Narcissism, Aggression And Self-Perception. *Computers in Human Behavior*,29: 2382-2387.
- Özgider, C. ve Akgün, O. (2021). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin şiddet ve saldırganlık düzeyleri üzerine bir incelenme. *Spor Eğitim Dergisi*, 5(3), 24-35.
- Özsarı, A., Hamdi, P., Şirin, P., & Bülent Fişekçioğlu, İ. (2021). Taekwondo Sporcularının Hoşgörü Eğilimlerinin İncelenmesi. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 40-50.
- Özsarı, A., Demirel, H., Altın, M., Yalçın Y.G., & Demir, H. (2018) Kadın basketbolcuların sportmenlik yönelimleri. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 66-71
- Öztürk, A., Bayazıt, B., & Gencer, E. (2016). Judocuların problem çözme becerilerinin ve sportif güven düzeylerinin incelenmesi (Trabzon Olimpiyat Hazırlık Merkezi örneği). *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 145-151.
- Pehlivan, Z. (2004). Sport in schools for improving the concept; fair-play. Ankara University Faculty of Sport Sciences *Sportmetre*. 2(2), 49-53. doi:10.1501/Sporm_0000000028.
- Ponseti Verdaguier, F. J., Cantalops, J., Borràs Rotger, P. A., & Garcia Mas, A. (2017). Does cheating and gamesmanship to be reconsidered regarding fair-play in grassroots sports?. *Revista de psicologia del deporte*, 26(3), 0028-32.
- Ramirez, J. M., & Andreu, J. M. (2006). Aggression, and some related psychological constructs (anger, hostility, and impulsivity): Some comments from a research project. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 30, 276– 291. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2005.04.015> adresinden 01.04.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Renson, R. (2009). Fair Play: Its origins and meanings in sport and society. *Kinesiology*, 41(1.), 5-18.

- Robazzo, C., & Bortoli, L. (2007). Perceived impact of anger and anxiety on sporting performance in rugby players. *Psychology of Sport and Exercise*, 8(6), 875-896.
- Süner, A., Polat, M., Sezen, H., Şavik, E., Hakan, Kaya, & Köroğlu, S. (2014). Uzun süreli sigara kullanımının oksidatif stres üzerine etkisi. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 11(2), 138-145
- Shokoufeh, S. (2018). *Türkiye'de elit erkek ve bayan güreşçiler ile spor yapmayan bireylerin zihinsel yetenek, liderlik ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi* [Doktora Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Singh, P. K., Sharad, C., & Shalini, S. (2013). Study of morality among players of individual and combative sports. *Golden Research Thoughts*, 3(3), 2841-2841.
- Spaaij, R. & Schailée, H. (2019). Unsanctioned aggression and violence in amateur sport: A multidisciplinary synthesis. *Aggression and Violent Behavior*, 44, 36-46.
- Sofia, R. ve Cruz, JFA (2017). Sporda öfke ve saldırganlığın ortaya çıkması: Spor türü, yarışma kategorisi ve başarı düzeyinin etkileri. *Revista de psicología del deporte*, 26 (2), 21-28.
- Sülün, F., Susuz, Y. E., Varol, Y. K., & Çolakoğlu, F. F. (2021). Judo Antrenörlerinin Sportmenlik Yönelimleri İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(2), 285-300.
- Şahin, M. (2015). Spor ahlakı ve sorunları. İstanbul: Evrensel Basım Yayın
- Şahan, M. (2007). *Lise Öğrencilerinde Saldırganlığı Yordayan Bazı Değişkenlerin İncelenmesi*, [Yüksek lisans tezi], Gazi üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü.
- Tucker, LW. & Parks, JB. (2001). "Effects of Gender and Sport Type on Intercollegiate Athletes' Perceptions of the Legitimacy of Aggressive Behaviors in Sport". *Sociology of Sport Journal*, 18 (4), 403-413.
- Turan, B.N., Gözler, A., Turan, M.B, İncetürkmen, M. ve Meydani, A. (2020). Geleneksel Çocuk Oyunlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 231-241.
- Turan, E.(2021). Kick Boks Sporcularının Sporcu Kimlikleri ile Sportmenlik Yönelimlerinin İncelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 412-423.
- Tsai, E., & Fung, L. (2005). "Sportspersonship in Youth Basketball and Volleyball Players". *Athletic Insight: The Online Journal of Sport Psychology*, 7 (2), 37-46. Kaynak: [http://www. Athleti cinsight.com/Vol7Iss2/Sportspersonship.htm](http://www.AthleticInsight.com/Vol7Iss2/Sportspersonship.htm)
- Tucker, L. W., & Parks, J. B. (2001). "Effects of Gender and Sport Type on Intercollegiate Athletes' Perceptions of the Legitimacy of Aggressive Behaviors in Sport". *Sociology of Sport Journal*, 18 (4), 403-413.
- Tetiana, P., Vladimir, P., Vladyslava, S., Anna, P., Tetiana, B., Igor, F., & Liliya, K. (2021). Manifestations of aggression in elite athletes. *Journal of Physical Education and Sport*, 21(2), 797-802.
- Topan, A. (2011). *Ortaöğretim kurumlarında okullar arası futbol müsabakalarına katılan öğrencilerin Fair Play anlayışlarının kulüp deneyimlerine göre incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Ulukan, M. (2021). Farklı Dövüş Sportu Yapan Öğrencilerin Sportmenlik Yönelim Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 5(1), 52-62.
- Yavuz, S. (2015). *Farklı spor dallarındaki sporcu, seyirci ve yöneticilerin küresel vatandaşlık ve saldırganlık ilişkisi (Adana–Mersin ili örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

- Yalçın, Y. G., Tolga, T., & Çetin, M. Ç. (2020). Amatör olarak spor yapan üniversite öğrencilerinin sportmenlik yönelimlerinin incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 29-34.
- Yurttaş, H. (2016). *Spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi*. [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yorulmaz, M. (2019). *Bireysel ve takım sporcularının dindarlık ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 11.Baskı. Seçkin Yayınevi.
- Yamaner Faruk (2001). *Beden Eğitimi ve Spor'da Temel İlkeler*, Ekin Kitabevi, s. 6
- White, B. A. & Turner, K. A. (2014). Anger rumination and effortful control: Mediation effects on reactive but not proactive aggression. *Personality and Individual Differences*, 56, 186–189. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.08.012> adresinden 01.04.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Whithead, M. (1998). Sport, Ethics and Education. *Sport, Education and Society*, 3(2), 239.